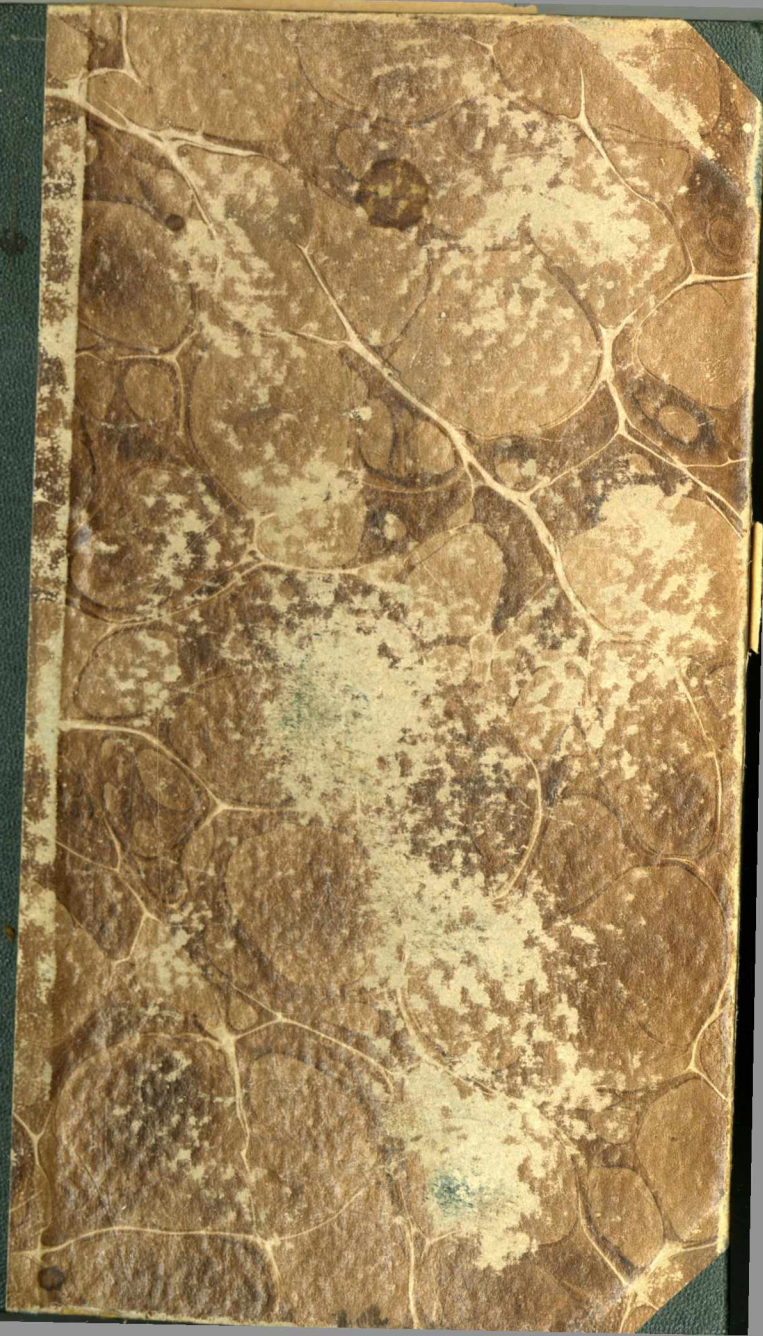

Politikai
röpiratok.

90.

90
694

✓ Deák Ferencz

FŐLIRÁSI JAVASLATA,

melyet

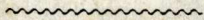
1861. évi augusztus hó 8-kán

a

nemzeti képviselő házban

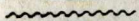
előadott.

6.

A „Magyarország“ 185. sz. után.

DR. BALLAGI MÓR,

Pest, 1861.

61570 007 87127

Nyomatott Wodianer F.-nél.

Desk Petersen

FÖRFRÅSI JAVASLATA

inlyst

1881 för Augustin till Skan

benyttat köpvises härmed

1. Jaggarsmark 185. 2. 1/2

1881
Waldemar Wohlfahrt

Felséges Császár és Király!

Midőn az absolut rendszernek tizenkét éven át reánk nehezedett uralma megszakadt, hittük, hogy véget értek szenvedéseink, s bizton reménylettük, hogy azok utófájdalmait enyhíteni majd az idő, s a károkat, miket ama sulyos rendszer fonák eljárása nekünk és az egész birodalomnak okozott, helyrepolitlandja ismét a nemzet meg nem tört ereje, ha azt újabb megtámadások többé nem rongálják.

Nem valánk ugyan aggodalom nélkül, látva, hogy a közigazgatás terén tett legmagasabb intézkedések nagyrészt nem alkotmányoszerűek. — De reménylettük, hogy ha majd az országgyűlés összehivatik s kifejti az ország jogos kívánatait, Felséged az alkotmányosság ösvényén tovább haladva, méltánylani fogja, mit a nemzet igazság és törvény alapján kér; teljesen meg fogja szüntetni az absolut rendszernek minden törvényellenes maradványait; s végre a fejedelem és nemzet együtt fognak állani az alkotmányosságnak törvényes terén.

Az országgyűlés összehivatott, s mi legelső kötelességünknek tartottuk Felséged előtt tiszteletteljes őszinteséggel kifejteni mindazokat, mik az alkotmány teljes visszaállítására, s ez által a nemzet megnyugtatóására törvény szerint mulhatlanul szükségesek. — Szólottunk

a nemzet nevében azon fejedelemhez, ki a törvényes trónörökösödés nyomán Magyarországnak törvényesen koronázott királya kívánt lenni; s mivel láttuk, hogy már az előleges lépéseknél is nagyrészt mellőztetik a törvénynek rendelete — kötelességünk volt elmondani, hogy a trónörökösödés jogát és a koronázást minő feltételekhez köti azon állami alapszerződés, mely Magyarország trónját az uralkodó háznak általadta.

Nem mi szabtuk ezen feltételeket, nem most először kívántatik azok teljesítése. — Felséged elődei ugyanezen feltételek mellett voltak Magyarország koronázott királyai; Felségedet Magyarország trónja ugyanazon államszerződés alapján illeti, mely e feltételeket meghatározta.

Felterjesztésünkben nem kértünk mi engedményeket, nem hoztunk javaslatba újabb törvényeket jogaink biztosítására. Csak azt kívántuk, hogy a sanctio pragmatica egész terjedelmében, minden föltételeivel s viszonylagos kötelezettségeivel együtt szorosán megtartassék, ősi alkotmányunk, országgyűlésileg alkotott törvényeink, miket a hatalom szava felfüggesztett, ismét visszaállíttassanak, s a törvények magyarázásának, módosításának vagy eltörlésének joga az országgyűléstől semmi részben el ne vonassék. — Egy szóval, azt akartuk, hogy a törvényesség s alkotmányosság ne félig, hanem egészen és csonkítás nélkül lépjen az absolut hatalom helyébe.

Felségednek f. évi július 21-ről hozzánk bocsátott legmagasabb leirata határozottan megtagadta jogos kívánatainkat, s mi e leiratnak egész tartalmából és szelleméből fájdalomosan győződünk meg hogy Felséged

Magyarország fölött tetteleg nem a sanctio pragmaticának teljes értelmében kíván uralkodni.

Senki nem vonhatja kétségbe, miszerint a sanctio pragmatikában megállapított nőági örökösödésnek egyik alapföltétele az : hogy Magyarország saját törvényei szerint kormányoztassék. — Ugyanazon czikk, mely a trónöröklést az uralkodó ház nőágára átruházza, elsorolván az örökösödés rendét és módját, a 9-ik szakaszban határozottan kijelenti : hogy „a fentebbi szakaszokban elfogadott nőági trónörökösödésre is kiterjesztetik az 1715-ik évi 3-ik czikknek rendelete.“ Ezen 3-ik czikk pedig 1-ső szakaszában világosan kimondja : hogy „az ország karai és rendei fölött ő királyi Felsége máskép nem akar uralkodni s kormányozni, mint Magyarországnak eddig hozott, vagy jövőben országgyűlésileg hozandó saját törvényei megtartásával.“ — 2-ik szakaszában kimondja azt is, hogy : „Magyarország a többi tartományok módjára nem kormányoztathatik.“

Magyarország királyát tehát nem csak a koronázáskor kiadott királyi hitlevél, s letett fejedelmi eskü, hanem a sanctio pragmatica is kötelezi az ország törvényeinek megtartására. Kiterjed e kötelezettség a koronázás előtti időszakra is. — Azon fejedelem, kinek a megállapított rend szerint az örökösödés megnyilt, hat hónapnál tovább nem halasztható koronázásáig is csak az alkotmány értelmében kormányozhatja az országot, mint ezt az 1790-ik évi 3-ik törvényczikk világosan rendeli.

Váratlan volt tehát előttünk Felséged legmagasabb leiratának egész tartalma. —

Felséged a sanctio pragmaticának ellenére absolut hatalommal függesztette fel alkotmányunkat, s törvényeinket, és ezen absolut hatalmu felfüggesztést most sem akarja megszüntetni. Alkotmányunknak csak töredékeit igéri vissza, elvonva tőlünk a leglényegesebb jogokat. Alaptörvényeinket önhatalmával eltörli, s azok helyébe császári diplomát és patentst állit, miket általunk is alaptörvényeknek kíván tekintetni. — Felséged azt követeli tőlünk, hogy a birodalmi tanácsba, mely befolyásunk nélkül absolut fejedelmi hatalommal alakittatott, képviselőket küldjünk, s a törvényhozási jogot, melyet nemzetünk eddig saját országgyűlésén gyakorlott, legfontosabb érdekeinkre nézve a birodalmi tanácsnak adjuk át; — mondjunk le az országnak azon jogáról, hogy saját adója és katonasága felett saját országgyűlésén határozhasson, s e részben is vessük alá magunkat a birodalmi tanácsnak. Felséged országgyűlésileg alkotott s királyi szentesítéssel megerősített törvényeink egy részét, és pedig fölötte lényeges részét el nem ismerve, meghagyja nekünk, hogy azokat módosítsuk, s illetőleg töröljük el; hanem előre kijelenti, hogy azon törvényeket jövőben sem fogja elismerni, s ez által Felséged a magyar alkotmánynak, s általában minden alkotmányosságának azon alapelvét, hogy a szentesített törvények csak az összes törvényhozás által törültethetnek el, teljesen mellőzve, az ország törvényhozó hatalmát tetteleg megsemmisíti. Felséged az országgyűlés azonnali kiegészítését megtagadja, és mégis azt kívánja tőlünk, hogy e ki nem egészített állapotban mondjunk le az ország jogainak lényeges részéről, alakítsuk át alkotmányun-

kat, fogadjunk el octroyrozott rendeleteket alaptörvény gyanánt, készítsünk törvényeket a legfontosabb közjogi kérdések fölött, — s tegyük mindezt távollétében, s egyenes mellőzésével a meg nem hívottaknak, kiket az ország jogai szintugy illetnek, mint minket. — Sőt azt is kijelenti Felséged, hogy az országgyűlés majd csak akkor lesz kiegészíthető, ha mindezek általunk már előlegesen teljesítve lesznek. — Mindezek oly alkotmányellenes lépések, melyek a sanctio pragmaticát lényegében támadják meg, mellözve mindazt, mi abban, mint alapszerződésben, a nemzet biztosítására föltételképen határozottan kikötött, s alig hagyva meg egyebet, mint az uralkodó háznak örökösödési jogát.

A legmagasabb királyi leirat elismerve, hogy a mult évi october 20-án kiadott császári diploma tartalmánál fogva az adó és katonáskodási kötelezettség módja és szabályozása fölött ezentul nem a magyar országgyűlés fogna tanácskozni: megnyugtatósul azt hozza fel, hogy — „az ország alkotmányos önállóságának biztosítékai nem lesznek veszélyeztetve, sőt inkább szilárdulnak az által, ha Magyarország az örökös tartományok képviselőivel közösen tárgyalandja az adó- és katonáállitás kérdéseit.“

De mi e szavakban legkisebb megnyugtatóst nem találunk. Az ország alkotmányos önállósága már az által tetemesen meg van támadva, hogy Felséged az ország gyűlésének előleges beleegyezése nélkül önhatalmával fosztja meg az országot ezen sarkalatos jogtól; törvényt szab önhatalmával, és az ország gyűlésétől nem is kérdezi: hogy elfogadja-e az ősi alkotmánynak e lényeges változtatását; —

hanem azt már bevégzett ténynek tekintve, nekünk egyenesen meghagyja: hogy küldjünk képviselőket a birodalmi tanácsba, mely majd e jogot országgyűlésünk helyett Magyarország fölött is gyakorolandja. És így Felsőged nem tekinti az országgyűlést oly testületnek, mely a fejedelem és nemzet között megosztott törvényhozó hatalmat a nemzet nevében Felsőgeddel együtt gyakorolja, s melynek beleegyezése nélkül törvényt alkotni vagy változtatni nem lehet; hanem tekinti oly testületnek, mely a törvényhozás terén is köteles a fejedelemnek önhatalommal kiadott parancsát törvény gyanánt elfogadni, — s azt az alkotmánynak és szentesített törvényeknek ellenére a törvénykönyvbe iktatni. Miből állana ily módon Magyarország alkotmányos önállósága, melynek törvényességét a legmagasabb királyi leirat is szóval elismeri? — s hol volna ezen önállóságnak biztosítéka, ha majd Felsőgednek valamelyik utóda ezen példára hivatkozva, egyéb törvényeinkkel s jogainkkal hasonlóul cselekednék, s azokat az ország előleges beleegyezése nélkül önhatalmu parancsával eltörölné, vagy módosítaná, s az ország gyűlésének meghagyná, hogy e parancsokat a törvényhozás körében teljesítse?

De ha ezen fontos közjogi tekintet fönn nem forogna is, ha törvényhozási rendes értekezlet útján kerülne is e kérdés előnkbe — az alkotmánynak ily változtatását el nem fogadhatnánk, mert az a nemzet jogaira s érdekeire nézve káros, sőt veszélyes volna.

Nem akarunk régibb törvényeinkre hivatkozni, melyekből világos, hogy mióta adó fizettetik, s mióta állandó katonaság létezik,

— az adónak és katona-állításnak meghatározása kétségtelen joga volt a nemzetnek, s e jogot mindég saját országgyűlésén gyakorolta. Mellőzzük az 1715 : 8. és 1790 : 19. t. czikkek tartalmának részletes elősorolását, csak az 1827 : 4. t. cikket hozzuk fel, mely világosan és határozottan kimondja : hogy „az adónak és egyéb segélyezéseknek minden nemei pénzben vagy termékekben ugy, mint katona-állításban, országgyűlési tárgyalás alá tartoznak ; attól semmi szin alatt, sőt még rendkívüli esetekben sem vonathatnak el ; az országgyűlésileg megajánlott adót országgyűlésen kívül fölemelni, vagy újabb adót kivetni, s katona-állítást követelni nem szabad.“

Ezen törvények szerint tehát véréről és vagyonáról a nemzet maga rendelkezett. — Teljesítette polgári kötelességét rendes időkben is ; midőn pedig a fenyegető veszélyek nagyobb erőfeszítést, sőt áldozatot kívántak, sem vérét sem vagyonát nem kimélte. — De tette azt kötelesség-érzetből, s hódolva saját törvényeinek, könnyebben viselte a terheket, miket a szükség kívánataihoz képest maga vetett ki magára.

Ha ellenben az ország megfosztva eddigi alkotmányos jogától csak másokkal együtt határozhat saját adójának, saját katonaságának kérdései fölött, — akkor a nemzet véréről és vagyonáról oly testület rendelkezik, melynek tetemes többsége más tartományok képviselőiből áll. És miután azon tartományok nagy része a német szövetséghez tartozik, melynek mi tagjai nem vagyunk, rendelkezhetik terhünkre oly érdekekben, s oly kötelezettség fölött is, mely nem a mi érdekünk, nem a mi kötelezettségünk.

Felhozza a legmagasabb királyi leirat azt is, hogy Magyarország befolyása ezelőtt a közadózásnak csak csekély részére terjedett ki. — De mi ezt el nem ismerhetjük. Az egyes adónak azon része, mely királyi adónak is neveztetett, mindenkor országgyűlésileg lön meghatározva; azon részét pedig, mely a megyék, kerületek és városok beligazgatási költségeire volt fordítandó, a magyar kormányzések felügyelete alatt maguk az autonóm törvényhatóságok állapították meg. — Indirect adó, mit valósággal adónak lehetne nevezni, alig létezett Magyarországon más, mint a sónak eladása, mely, mint monopolium, a törvény szerint regale volt, — és a magyar harminczadok. — A só árának meghatározása az országgyűlését illeti, s azt a fejedelem országgyűlésen kívül csak a legnagyobb szükség esetében emelheti fel, mint ezt az 1790. 20. t. cikk világosan bizonyítja. — A magyar harminczadok királyi jövedelmek voltak mindég, s a magyar kormányzések felügyelete alatt állottak, és azok kezelésébe, sőt meghatározásába is gyakran beleszólt a magyar törvényhozás. Egyébiránt a kereskedelmi vámok és harminczadok minden jól rendezett országban nem annyira status jövedelmi, mint inkább ipar és kereskedelmi szempontból szabályozandók, és alkotmányos országokban is internationalis egyezkedések tárgyai. — A postákat, melyek szintén a magyar kormányzések felügyelete alatt állottak, nem is említjük, nem csak azért, mert csekély jövedelmet hoztak az államnak, hanem főkép azért, mert közadózás nemének alig tekinthetők. Azon indirect adók, melyek az absolut rendszer által hozattak be, s melyek sok jövedelmet hoznak ugyan az ál-

lamnak, — de részint azért, mert fölötte magasra emeltettek, részint a fennálló kezelésnek sok költséggel, igazságtalansággal és boszantással járó fonák módja miatt, a nép vagyoni állapotát, s az államnak alaperejét gyengítik, sok tekintetben károsak, — Magyarországon ismeretlenek valának, s jelenleg is törvénytelenek. — Nem áll tehát, hogy a magyar nemzet befolyása alkotmányos állásában saját közadójának csak csekély részére terjedett ki.

Azt állítja továbbá a legmagasabb leirat, hogy a *pragmatica sanctio* nem csak Magyarországnak kül és bel megtámadások elleni sikeresebb védelmére, s a trónüresedés alkalmával keletkezhető belvillongások elhárítására léptettetett életbe, hanem a végett is, hogy a Magyarország, és az örökös tartományok közötti kölcsönös egyetértésnek és egyesülésnek minél szilárdabb támpontjául szolgáljon, s utal ennek bebizonyítására az 1723-ki 1. és 2-ik t. cikkek szó szerinti értelmére. — Kifejtettük első feliratunkban nézeteinket a *sanctio pragmaticának*, és a felhívott 1. és 2-ik cikkelyeknek szavaira, s értelmére nézve. — Ugy hisszük, hogy nézeteink alaposak voltak; legalább a legmagasabb leiratban azokat megerőtlenítve nem látjuk. Egy sor sincs azon törvényekben, melynek akár szó szerinti, akár valóságos értelméből más kapcsolatot, szorosabb egyesülést lehetne kimagyarázni, mint a minőt mi említett feliratunkban elmondottunk. — A szétválhatatlanság, és feloszthatatlanság egyedül a birtoklásra volt megállapítva, s abból az országlás formájának, s a kormányzás módjának ugyanazonosságát vagy egységét annyival kevésbé lehet következtetni, mert, a mint föntebb is

említettük, a fölhivott 2-ik czikknek 9-ik szakasza a nőági trónörökösödére is kiterjeszti s megerősíti az 1715: 3. t. czikket, mely világosan kimondja, hogy — „a fejedelem Magyarorszáiban csak az ország törvényeinek megtartásával uralkodhatik, s az ország más tartományok módjára soha sem fog kormányoztatni.“ — Az egyesülés más nemének a felhivott 1723: 1-ső és 2-ik czikkeiben még csak nyoma sincs.

Azon egyes adatok s törvényczikkek, miket a legmagasabb királyi leirat a szorosabb reálunionak kimutatására felhoz, nem a reálunionot, hanem inkább Magyarországnak közjogi s kormányzati külön állását bizonyítják. Megemlítették ugyanis a trón egysége. — Ezen egységet oly értelemben, hogy mind nálunk, mind az örökös tartományokban ugyanazon fejedelem uralkodik, — kétségbe vonni senki nem fogja. De hiszen ez még nem reálunio; hanem természetes következése, sőt lényege a személyes-unionnak. — Más értelemben vett egysége a trónnak pedig csakugyan nem létezik. — A fejedelem más módon, más föltételek alatt, más lényeges törvény-szabta formák szerint lesz királya Magyarországnak, és ismét más módon lép trónra az örökös tartományokban; más rendszer mellett kell országania nálunk, más mellett országol az örökös tartományokban; sőt még fejedelmi jogai sem minden részben ugyanazok törvény szerint itt, mint amott. És a trónnak egysége még a személyre nézve is megszűnik, ha Fel séged ős atyjának I. Leopold császár és királynak minden ivadéka kihal; mert akkor, — mint első feliratunkban is kifejtettük, — a Magyarországgal kötött *pragmatica sanctio* sze-

rint az ország szabadon választja királyát; — a többi tartományokban pedig azon sanctio pragmatica szerint, mely nekik adatott, s melyet ők elfogadtak, a habsburgi-ház távolabbi nő-ágait fogná illetni az uralkodás.

Említettik továbbá a legmagasabb királyi leiratban a külügyek egysége, és hogy az uralkodó család trónralépte óta Magyarország a külföld irányában soha külön képviselve nem volt.

Vannak hazánkban is oly fejedelmi jogok, miket magára a király személyére ruházott az alkotmány. Mivel pedig a magyar király egyszersmind az örökös tartományoknak is fejedelme, — természetes, hogy az ily jogokat mind Magyarországra, mind a többi tartományokra nézve ugyanazon fejedelem gyakorolja. De ebből szorosabb real-uniót következtetni nem lehet.

Ilyen fejedelmi jog a magyar királynak azon joga, miszerint a külhatalmak iránti viszonyokat — vagyis a külügyeket — legmagasabb királyi hatalmával intézi. Törvényeink, névszerint az 1608-ik évi 2-ik, s 1681-ik évi 4-ik törvényezikkek kikötötték ugyan, hogy a háborúnak és békének kérdései, különösen Törökországra nézve a magyarok befolyásával tárgyalassanak; a háboru Magyarországon és kapcsolt részeiben az ország tudta s beleegyezése nélkül meg ne indítsák; a békekötésnek pontjai az országgyűléssel közöltessenek; a fényes Portánál a császári residens mellett magyar residens is tartassék, s az a császári residenssel egyenlő hatalmu legyen, — s több törvényeink, különösen az 1723: 104, 1741: 11, és 1790: 17. t. cikkek kikötötték azt is, hogy a külügyek tárgyalá-

sából a magyarok se zárassanak ki, s a külföldi követségekre magyarok is alkalmaztassanak. A külügyek legfőbb vezetése és intézése azonban magának a fejedelemnek kezeibe volt letéve, s az ország erre vonatkozólag is legfőbb biztosítékát az adó és katonaállítás meghatározásának jogába helyezvén, csak azt akarta, hogy a külügyek tárgyalásánál a magyaroknak is legyen befolyásuk. Ezen elvet követte a külügyekre vonatkozólag az 1847—48-ki törvényhozás is, midőn az említett királyi jogot tisztelve, s teljes épségében fenntartva, külön magyar külügyminiszteriumot épen nem állított, s elegendőnek tartotta, hogy az ő Felségének személye melletti miniszter által tartassék fön azon befolyás, melyet az ország e részben a föntről elősorolt törvények értelmében igényelhet.

Különösen kiemeli a legmagasabb királyi leirat az 1741-ik évi 11. t. cikk. 4-ik szakaszát, melyben az foglaltatik, hogy Ő Felsége a statusminiszteriumban is fog magyarokat alkalmazni. De az említett törvényre meg kell jegyeznünk, hogy annak felhozott szavai egyedül csak a külügyi dolgokra vonatkoznak. Az ország — mint fentebb is elmondottuk — ezen törvény által csak azt kívánta elérni, hogy a külügyek tárgyalásában, illetőleg a külügyek fölötti tanácskozásokban korábbi törvényeink szerint magyarok is részt vegyenek; mivel pedig a külügyek a statusminiszteriumban tárgyalattak, s Ő Felsége annak meghallgatásával intézte a külügyi dolgokat, az ország rendei csak e célból kívánták, hogy oda magyar tagok is neveztessenek. — Bizonyítja ezt különösen az 1790-ik évi 17-ik törv. cikkely, mely az említett 1741: 11-ik törvény cikkelyt

ujabban megerősítvén, azt mondja: hogy — „Ő Felsége magához a statusminiszteriumhoz is fog magyarokat alkalmazni, s oly rendelkezéseket teend, miszerint azok, kik a magyarok közül külkövetségekre kívánnak alkalmaztatni, magukat az állam titkos cancelláriájában képezthessék.“ — Világos a törvény e szavai-
ból, hogy egyedül a külügyek tekintetéből kívánta az ország, miszerint a statusminiszteriumban magyarok is alkalmaztassanak, — miből semmikép sem lehet azt következtetni, hogy az ország belkormányzata azon statusminiszteriumtól függött.

Emliti továbbá a legmagasabb királyi leirat a hadsereget és annak közösségét. — Kétségtelen az, hogy a magyar hadsereg a többi tartományok seregeivel együtt közösen harczolt a hon és fejedelem ellenségei ellen; de lényeges volt mindig a különbség Magyarországon és az örökös tartományok között azokra nézve, mik a katonaságot tárgyazzák. — Magyarország az örökös tartományoknak, s azok kormányzatának minden befolyása nélkül önállólag határozta meg a magyar katonaság számát, a mint ezt számos törvények, különösen az 1802-ik évi 2. t. cikk bizonyítja. Országgyűlésileg határozatott meg a magyar hadsereg fentartásának módja, és pedig gyakran, lényegesen eltérőleg az örökös tartományokban behozott rendszertől; a megfogyott hadsereg pótlására szükséges ujonczok országgyűlésileg ajánlottak meg, és ezek megajánlásánál csak a magyarországi ezredekben létező hiány vétetett tekintetbe, s az ajánlat a magyar ezredek betöltésére vétetett; a többi tartományok katonaságánál létezett aránylag kisebb vagy nagyobb hiányra soha semmi

figyelem nem volt. Országgyűlésileg határozattak meg az ujonczok állításának módja s feltételei, valamint a szolgálatnak ideje is minden tekintet nélkül arra, hogy a többi tartományokban mindezek miként állapitattak meg. És az ujonczok megajánlásánál nem csak az vétetett figyelembe, hogy a magyar ezredek teljes számából mennyi hiányzik, hanem megkivánta az országgyűlés azt is, hogy a küldölgök fenforgó körülményei is fedeztessenek fel előtte, s az ezek szerint megismert szükséghez mérve tette ajánlatát. Bizonyitják ezeknek valóságát törvényeink, melyek közül elég leend az 1840-ik évi 2-ik t. cikkelynek 1-ső szakaszát felhoznunk, mely következőleg szól: „Az ország rendei, miután a törvények értelmén sarkalló kívánatuk folytában a küldölgök fenforgó körülményeiről, és a magyar ezredek jelen állapotjáról ő Felsége nevében értesítettek, a szükség iránti felfedezés következtében ennek pótlásául segedelemképen, s minden ebből vonható következtetés nélkül a magyar ezredekhez önkényt 38000 ujonczot ajánlanak, következő feltételek alatt. . . .” — sat.

Az időnkint országgyűlésileg ajánlott ujonczozáson felül folyvást fenálló rendes toborzás által is pótoltatott a magyar hadsereg. Ezen toborzás is országgyűlésileg alkotott törvények mellett állott fent, s annak fentartására külön ajánlotta meg mindig az országgyűlés a szükséges költségeket.

Régiebb törvényeink az iránt is különösen rendelkeznek, hogy az idegen katonaság Magyarországból eltávolitassék; a magyar katonaság visszahozassék, a magyar várakban magyar parancsnokok alkalmaztassanak; a magyar hadak főkapitánysága az ország nádorát il-

lesse. A katonaság élelmezése és elhelyezése fö-
lött mindég a magyar királyi helytartótanács
intézkedett, s több ízben, különösen 1790. és
1840-ben országgyűlési bizottmányok nevez-
tettek ki ezek állandó szabályainak kidolgozá-
sára. Kétségtelen mindezekből, hogy Magyar-
ország a katonaságot illetőleg is mind közjogi
mind kormányzati tekintetben mindég alkot-
mányos önállással birt, s az 1848: 3. t. cikk-
nek azon része is, mely a magyar király feje-
delmi hatalmának sérelme nélkül a felelős mi-
niszteriumra bizta, már előbb fenállott törvé-
nyeink szellemében lón alkotva.

A mi a pénzügyet illeti, alig van tárgy,
melynél annyi törvényt lehetne felmutatni
annak bebizonyítására, hogy az ország e
részben is fen kívánta mindég tartani önállását,
és függetlenségét. — A bécsi kamara szeretett
jogtalanul beleavatkozni Magyarország pénz-
ügyeibe; de az ország minden ilyen beavatko-
zást határozottan visszautasított, s törvény
által is több ízben kimondotta pénzügyének
függetlenségét. — Elég legyen a sok közül
csak néhányat említenünk az 1622-ik 5-ik t.
cikk azt mondja: „hogy országos kincstár-
nok választassék, ki az osztrák vagy bécsi
kamarától épen semmi függésben ne legyen,
— s más tartományok Magyarországnak jöve-
delmeibe semmikép ne avassák magukat;“ —
az 1723-ki 16. t. cikk, a fentebbi törvény
rendeleteit újra megerősíti; — az 1741-ki 14.
t. cikk azt rendeli: „hogy a magyar kamara
megtartassék törvényes függetlenségében, fel-
iratait közvetlenül Ó Felségéhez küldje, me-
lyekre a leiratok egyedül Ó Felsége által fog-
nak kiadatni, végre mindazok, mik Magyaror-
szágban és a kapcsolt részekben a kincstárt

(aerarium) illetik, és így a só és bányászat is, a magyar kamara alá legyen helyezve.“ Az ország jövedelmeinek kezelése tehát törvény szerint önálló, s a többi tartományokétól független volt. Az ország adójának meghatározása is, — mint fentebb kifejtettük, — az örökös tartományok kormányzatának minden befolyása nélkül országgyűlésileg történt.

Megemlítünk még egyet e részben alkotmányos önállásunk kimutatására. 1811-ben, midőn a rendkívülig megszorított papiros pénznek értéke egy ötödészre leszállítatván, annak beváltására újabb papiros pénz „váltó czédulák“ neve alatt kiadatott, Ő Felsége a magyar országgyűlést felszólította, hogy ezen váltóczédulák értékének biztosítására, és időnkinti beváltására segédkezet nyujtson. Megbizottakat is küldött ő Felsége, kik az állam pénzviszonyait, és a sürgető szükség minden körülményeit egy — az ország gyűlése által választandó küldöttségnek felfedezvén, a tervet is előadják, mely szerint a bajon segíteni lehetne. E megbizottak eljártak megbizásukban, előadták a tervet, mely abból állott, hogy a 211 millió forint értékű váltó czédulából 100 milliót vállaljon az ország magára, és annak beváltására gondoskodjék biztos pénzalapról. Az ország rendei tanácskozás alá vették e tárgyat, s abban állapotok meg, hogy, sem a 100 milliót magukra nem vállalják, sem valamely pénzalapnak előállításába nem bocsátkoznak.

Ha Magyarország önálló és független nem lett volna, Ő Felsége nem szólította volna fel külön Magyarországot, hogy az állam ezen adósságának egy részét vállalja el, s az ország nem tagadhatta volna meg annak elvállalását.

De gyakorlatilag mutatja ezen világos példa még azt is, a mi elméletileg az alkotmányosság elvéből amugy is tisztán következik: hogy Magyarországot azon államadósságok, mik az ország tudta, s egyenes beleegyezése nélkül nagy részt nem is az ország érdekében tettek, jogilag nem terhelhetik. — Ezt azonban nem azért említjük meg, mintha változtatni akarnánk első feliratunkban tett azon kijelentésünket, hogy — „mi nem kívánunk ellenségesen fellépni az örökös tartományok alkotmányos népei ellen, készek vagyunk azt, a mit tennünk szabad, s mit önállásunk s alkotmányos jogaink sérelme nélkül tehetünk, a törvény-szabta szigorú kötelesség mértékén túl is, méltányosság alapján, politikai tekintetből megtenni, hogy azon súlyos terhek alatt, miket az eddig fenállott absolut rendszer főnök eljárása összehalmozott, az ő jólétük, s azzal együtt a mienk is, össze ne roskadjon; s a lefolyt idők káros következései róluk és rólunk elháríttassanak.“ — Sőt újra ismételjük mindezeket és isméljük azt is, hogy csak mint önálló független szabad ország akarunk velök e tárgyban is érintkezni. — De ha a mi politikai jogaink tekintetbe nem vétetnek, ha törvényes önállásunk megtámadtatik, ha az alapszerződések által biztosított ősi alkotmányunk helyett más valamely oc-troyrozott alkotmányt akarnak reánk kényszeríteni: akkor Isten és világ előtt igazolva leszünk, ha semmi oly terhek és kötelezettségek elvállalásába szabad akarattal bele nem egyezünk, mikben résztvenni törvény és igazság szerint nem tartoznánk.

Azt állítja a legmagasabb királyi leirat, hogy Magyarország az állam közszükségletei-

nek fedezésében és terheiben minden időben részt venni, s azon terheknek és áldozatoknak egy részét elvállalni tartozott, melyek a leviharzott harczai események folytán a népek vállaira nehezültek, s hivatkozik e részben az 1741: 63, 1796: 2, 1805: 2, 1807: 2 és 1608: 6, törvényczikkekre, mint a szorosabb real-uniónak bizonyítékaira.

De tekintsük végig az idézett törvényeket és figyelmezzünk a körülményekre, mik között azok alkottattak. 1741-ben Mária Thereszia trónját hatalmas ellenségek támadták meg. Mária Thereszia törvényes királya volt Magyarországnak, s az ország mindent megtett, hogy királyát s annak jogait megvédje. Erről szól az idézett 1741: 63, t. cikk, és azt mondja, hogy a fejedelem és ország jogainak védelmére a nemzet életét és vérét kész lévén áldozni, általános fölkelést rendel; kiköti azonban világosan, hogy az ország törvényei sértetlenül fentartassanak, s ezen rendkívüli ajánlatból semmi következést vonni ne lehessen: 1796-ban 1802, 1805, 1807 és 1808-ban Franciaország győzedelmes seregei fenyegették hazánkat és fejedelmünket, — s az ország rendei a haza és fejedelem védelmére részint ujonczokat, részint felkelést, részint rendkívüli segélyezést ajánlottak az idézett törvényekben. De mindezen ajánlatoknál határozottan kijelentették, hogy azokat önkényt és szabad akaratból teszik, s az ország jogait fentartva tiltakoztak az ellen, hogy e szabad ajánlatból utóbbra bármi kötelezettségi következés vonassék.

Igaz, hogy kötelességet teljesített a nemzet ezen önkénytes ajánlatok által, — ön hazája és fejedelme iránti szent kötelességét.

De midőn a veszély óráiban fejedelme által felszólítva, sietett megmenteni a hazát, s megvédeni királyának jogait s érdekeit; — bizonyosan nem sejtette, hogy jöhet oly idő, midőn törvényes önállásának tettelegesen felforgatásával ősi alkotmánya helyett idegen alkotmányt akarnak reá octroyrozni; — alaptörvényeit patensekkel cserélik fel; — nem engedik, hogy jogait saját országgyűlésén gyakorolhassa; — és a hatalom mindezen lépéseinek igazolására épen azon tényeket hozzák majd fel, melyek a hazafiui kötelesség hű teljesítéséből származtak; — azon tényeket, melyek által bebizonyította a nemzet, hogy törvényes jogait a király és haza érdekében tudja gyakorolni; azon tényeket, melyek a hazát és birodalmat mentették meg. Azon fejedelmek, kiknek felszólítására az idézett törvények alkotva lőnek, nem a parancsoló hatalom szigorú hangján szólottak az országgyűléséhez, hanem azt a törvényhozó hatalom egyenjogú részesének tekintve, szólottak az alkotmány iránti ragaszkodással, és az atyai szeretetnek bizalmat gerjesztő szavaival; — s a nemzet lelkesedéssel fogadta, — fiui bizalommal viszonzta, — s buzgósággal teljesítette a fejedelem atyai felszólítását.

Azt is mondja a legmagasabb királyi leirat, hogy az 1723-ik évi 21, 98, 104 és 114 törvényczikkek világosan azon központi kormányra utalnak, melynek hatásköréhez a Magyarországot, s a többi tartományokat közösen érdeklő minden ügyek elintézése tartozott.

De nézetünk szerint az említett törvények tartalmából ily következtetést vonni nem lehet. Az 1723-ik évi 21-ik törvényczikk katonai kiszérésekről szól, és némely tábornokok erősza-

koskodásairól, kik különösen a várakban némely javadalmakat követeltek, mind rendes fizetésüknek egy részét. Ezen követelések megvizsgálására, és annak megállapítására, hogy ha csakugyan illeték valamely e féle javadalmak a tábornokokat fizetésük fejében, — azok nekik más módon pótoltassanak, — egy bizottmány alakított, mely az ország rendének, a hadi tanácsnak, s az udvari kamarának megbizottjaiból állott. E két utolsó testületnek megbizottjai szükségesek voltak a bizottmánynál, minthogy a bepanaszolt tábornokok német katonák voltak. — És ha létezett volna oly központi kormány, melynek hatásköre Magyarországra is kiterjedett, nem lett volna szükséges országgyűlésileg nevezni Magyarországról is bizottmányt, hanem az egész ügyet, mint épen nem törvényhozási, hanem közigazgatási tárgyra vonatkozót, azon központi testület vizsgálta, és intézte volna el. Inkább arra mutat tehát az említett törvény-czikk, hogy épen azért, mert a központi kormányzat nem létezett, Magyarország mint önálló külön ország esetenként jött érintkezésbe az örökös tartományokkal, s illetőleg azok kormányzatával, még pedig a közigazgatási tárgyokban is gyakran az országgyűlése által.

iv. Az idézett 98-dik törvény-czikk azt rendel, hogy a magyar királyi helytartótanács Ő Császári királyi Felségének pecsétjével éljen, melyen a kétfejű sas közepén Magyarország czímere legyen. Már ezen törvény tartalmából csakugyan nem lehet valamely központi közös kormányzat létezését következtetni.

A 104-ik törvény-czikk azt mondja, hogy a magyarországi honpolgárok azon ügyekben, mik Magyarországot érdeklik, kül-követsé-

gekre is alkalmaztassanak. Erre vonatkozólag fentebb már előadtuk nézeteinket ott, hol a külügyekről szólottunk.

Vége a 114-dik törvénycikkben azt igéri Ő Felsége, hogy a posták járását főpostamesterének meghallgatásával a szerint fogja elintézni, mint azt a közszükség kívánandja. — De ez sem mutatt központi közös kormányzatra. — A posták sok ideig Európának több tartományaiban magán vállalatok voltak, — Thurn-Taxis család sokáig bírta és kezelte azokat Németország nagy részében is. — De abból még következtetni nem lehetne, hogy a Thurn-Taxis családnak e birtoklása azon tartományoknak jogviszonyait bármi részben megváltoztatta volna. — Egyébiránt ezen törvénycikk nem azt mondja, hogy az összes birodalom főpostamestere, vagy valamely központi közös kormányshoz fogja meghatározni Magyarországon a posták járását; — hanem hogy Ő Felsége fogja azt tenni, mint magyar király, meghallgatván előbb főpostamesterét, kétségtelenül mint olyan egyént, kinek tanácsa a postaügynek akkor még fejletlen állapota mellett minden esetre figyelmet érdemlett. — Meg kell végre még jegyeznünk, hogy a később teljesen kifejlett postaügy egész terjedelmében Magyarországra nézve a magyar királyi helytartótanácsnak, és a magyar királyi kamarának felügyelete és intézkedő hatalma alatt állott, — ezen kormányshoz pedig, — mint fentebb is kifejtettük — világos törvényeink szerint a magyar király törvényes hatalmán kívül, minden egyéb hatalomtól, s az örökös tartományoknak kormányzati testületétől teljesen függetlenek voltak.

Azt mondja továbbá a legmagasabb ki-

rályi leirat, hogy „a birodalom közérdekei iránti gondosságának ragyogó jelét adta a magyar törvényhozás, midőn 1741: 4-dik törvénycikk 3-dik szakaszában oly czélból, hogy Magyarországnak kormányzata a birodalom többi részeinek kormányzatától el ne különböztessék, és ellentétben az országgyűlési feliratban érintett 1485-dik évi 2-dik törvénycikkelylyel, mely a nádor gyámnoi jogát illeti, Ferencz császárt — dicső emlékezetű Mária Therézia magyar király felséges férjét — nem csak uralkodó társnak nevezte; hanem a trónörökös kiskorúsága esetére Magyarországra nézve is annak törvényes gyámosságát reá ruházta azon világos kijelentéssel, hogy Ő Magyarországot a birodalom többi tartományaival együtt atyai s gyámsági hatalmánál fogva közösen kormányozhassa.“

Ha Magyarország alkotmányos önállása s törvényes függetlensége más törvényekben, s magában a sanctio pragmaticában világosan ki nem volna is fejezve : azt már maga ezen 1741 : 4-dik törvénycikk kétségtelenné tenné. — Ugyanis : Az ország rendei Ő Felségének férjét Ferencz lotharingiai, barri és hetruriai herczeget, — ki még akkor római császárnak megválasztva nem volt, Felséges neje mellé uralkodó társnak megválasztották, s a trónörökös kiskorúsága esetére annak gyámosságát is reá ruházták. — De világosan kijelentették, hogy e választás önkényt, és szabadon történt, s hogy abból jövendőre Magyarországbármily nő-királyának fejedelmi férjesoha semmi következtést ne vonhasson, és hogy a nádori hatalom sértetlenül maradjon ; kikötötték azt is, hogy az együtt uralkodás által az 1723-dik évi 1-ső és 2-dik törvénycikkeken

megállapított elválhatlanság, és másoknak örökösödési jogai csorbát ne szenvedjenek; az ország jogai, törvényei, szabadsága fentartassanak; az ország ügyei a törvények értelmében kormányoztassanak s ő Felsége a legfőbb királyi hatalmat, és királyi jogokat (jura majestatica) melyek törvény szerint csak a koronázott királyt illetik, ne gyakorolhassa.

Ha Magyarország alkotmányos önállással nem bírt volna, ho törvény szerint nem a nádort illette volna a kiskorú magyar királynak gyámsága: nem lett volna szükséges ezen törvényczikket alkotni; mert a gyámság mind természet szerint, mind az örökös tartományokban fennállott törvény szerint az édes atyát illette volna. De épen azért, mert Magyarország közjogi állásában teljesen el volt a többi tartományoktól különözve; — épen azért, mert reál-unió nem létezett, — külön törvény által kellett arról intézkedni, hogy az édes atya Magyarországra nézve saját gyermekének gyámságától el ne távolíttassék.

Azon kivételes intézkedés, mit e részben tettek az ország rendei, teljes épségben hagyta, sőt ujabban megerősítette a nádori hivatal gyámsági jogait, nem csak az által, hogy kivételes volt, és azon egyetlen esetre szorítkozva tiltakozott minden abból vonható következtetés ellen; — de azért is, mert a nádori jogok sérthetlenségét világos szavakban kimondotta. — A kiskorú örökös magyar királynak gyámsága tehát jövőben is a nádort illetvén, kétségtelenül állanak mindazon következtetések, miket mi ezen körülményből első feliratunkban a reál-unio ellen felhoztunk.

Tisztelettel megjegyezzük továbbá azt is; hogy az idézett 1741-dik évi 4-dik törvény-

czikk elősorolja ugyan előbeszédében Ő Felségének — a felséges császárné férjének jeles érdemeit, nyolcz évig Magyarorszában viselt helytartóságát, a harcmezőn bizonyított vitézségét, s a magyar nemzet iránt több ízben tanusított szeretetét; — megemlíti őseinek jeles érdemeit; elmondja, hogy őtet mint férjét, Isten és a természet felséges neje gondjainak részesévé rendelte, — s ezeket okok gyanánt előre bocsátva mondja ki az egyhangulag, önként, és szabadon történt megváltást; de hogy ezt az ország oly czélból tette volna, hogy: — „Magyarország kormányzata a birodalom többi részeinek kormányzatától el ne különíttessék“ — és hogy „a gyámság azon világos feltétellel ruháztatott az édes atyára, miszerint az Magyarországot a birodalom többi tartományaival együtt közösen kormányozhassa“ — mint ez a legmagasabb királyi leiratban állittatik — azt az említett törvény csak egy szóval sem mondja, s a kormányzat közösségének megemlítése sem fordul abban elő; sőt épen az által, hogy az említett törvény 5-dik és 6-dik szakasza világosan kiköti; miszerint a kormányzás Magyarország törvényei szerint vitessék, s az országnak jogai, törvényei, szabadsága sértetlenül fentartassanak, a többi tartományokkal közös kormányzás eszméje is ki van zárva.

Mindezeket részletesebben azért soroltuk elő, hogy a legmagasabb leiratnak ellenvetéseire felelve, ujabban kimutassuk első feliratunkban Felségedhez felterjesztett, és a legmagasabb leiratban határozottan megtagadott jogos kívánatinknak alaposságát, melyet a legmagasabb leiratnak ellenokai, s az abban előforduló idézeteknek hosszú sora semmi

részben meg nem gyengített, — és hogy ki-
mutassuk; miszerint az ország jogai nem
1848-ban vették eredetüket, hanem azok lé-
nyegükben régiebb törvényeink szerint is
csakugyan fennállottak. — Az 1847—48-diki
törvények csak újabb, világosabb, és határo-
zottabb alakot adtak a nemzet jogainak, tisz-
tába hozták, s a kor igényeihez alkalmazták,
miket az ország évek — sőt századok óta,
mint alkotmányának s törvényeinek szellemé-
ből szorosán következőket folyvást sürgetett;
de a nemzet és fejedelem közötti viszonyokat
illetőleg lényegben újabb jogokat nem terem-
tettek.

Egyébiránt ha az említett 1847 — 48-ki
törvények újabb jogokat teremtettek volna is,
— ha nem csak alakjában, hanem lényegében
is újra alkották volna Magyarország közjogát:
— joggal követelhetnénk, — a mint követel-
jük is, — mindazt, a mi azokban foglaltatik.
Mert ezen törvényeket az alkotmányszerű tör-
vényhozó hatalom — a fejedelem és nemzet
egyesült akarata — hozta létre; kötelezők
tehát azok mindaddig, míg a fejedelem és
nemzet egyesült akaratából ismét módosítva,
vagy eltörülve nem lesznek.

Azt állítja a legmagasabb leirat; hogy —
„a személyes uniónak életbe léptetése az 1848-
diki törvények által lőn megkísértve, s hogy
ezen kísérlet ellenmondásban áll a törvények
bevezetésében foglalt azon nyilváníással, mi-
szerint a koronának egysége, s Magyarország-
nak az összes birodalom iránti kötelezettségei
sértetlenül hagyandók.“

De a személyes uniót nem az 1848-ki
törvények hozták be; hanem az a sanctio
pragmaticának világos értelmében mindég

fennállott, s nem ismertünk törvényt, mely a szorosabb reál-uniót valaha meghatározta volna. Az 1848-ki törvények idézett bevezetése megemlíti ugyan Magyarországnak a pragmatia sanctio által vele válhatlan kapcsolatban álló tartományok iránti törvényes viszonyait; de ezen törvényes viszonyok és a personál-unió legkisebb ellentétben sincsenek egymással; mert mi csak azon viszonyokat ismerjük törvényeseknek, mik — a mint kifejtettük — a sanctio pragmaticában megállapított personál-unióból származnak. — Meg van ezen felül az 1848-diki törvények bevezetésében világosan említve az ország önállósága és függetlensége is; de azon nyilvánítás, melyre a legmagasabb királyi leirat hivatkozik, miszerint: — „Magyarországnak az összes birodalom iránti kötelezettségei sértetlenül hagyandók“ — a mondott bevezetésben sehol elő nem fordul.

Azt is állítja a legmagasabb királyi leirat, miszerint — „az 1848-dik évi törvényeknek foganatosítása már az első félévben feltárta mindazon veszélyeket, melyek az országot és az összes birodalmat fenyegetik az által, hogy a birodalom közös érdekeinek megőrzése és fentartása a közjognak és Magyarország történelmének mellőzésével a személyes-unió korlátolt körére szándékoltatott szoríttatni, s hogy ezen elkülönözés veszedelmes rázkodtatásokat idézett elő, melyek Magyarország alkotmányos intézményeitől eltérő közigazgatási rendszer alkalmazását tevék szükségessé.“

Sem a közjog, sem Magyarországnak történelme nem mellőztetett az 1848-ki törvények alkotásával; sőt épen az említett törvények emelték a magyar

közjogot azon kifejlettebb állásra, melyen Európa más népeinek közjoga jelenleg áll. Emelték pedig lényegében az által, hogy a hűbéri viszonyokat megszüntették, a jogegyenlőséget megállapították, s minden polgári s politikai jogokat minden osztályra kiterjesztették; — formájában az által, hogy parlamentáris kormányt hoztak be, s kormányiszékek helyett felelős ministeriumokat állítottak. — Magyarország történelme pedig miben mellőztetett az említett törvények alkotása által? — hiszen a történelemben épen nem példátlan az, hogy a nemzet saját institutióit s közjogi törvényeit a kor igényei szerint alkotmányos uton fejedelmével egyetértve változtatja, s ha minden ily változtatás az ország történelmének mellőzése volna, ezen vád szintén ugy érhetné az ország azon törvényeit, melyek Magyarország koronáját a habsburgiház fiágának első-szülöttségi joggal átadták; — és azokat, melyek mellett a nő-ág örökösödése megállapított, mert ezen törvények által is lényeges változások tétettek Magyarország közjogában.

Ellenben a legmagasabb királyi leiratban foglalt octroyrozások, melyek által Magyarország alkotmánya absolut fejedelmi hatalommal átalakittatik, — a lényeges alaptörvények császári diplomával és patenssel cseréltetnek fel, s mindez visszaállított ősi alkotmánynak nevezetik, nem csak ellenkeznek a közjoggal, hanem annak alapelveit felforgatják, és Magyarország történelmében csakugyan példátlanok.

A mi pedig a legmagasabb királyi leiratban megemlített rázkódtatásokat illeti, — engedje Felséged tisztelettel megjegyeznünk, hogy azokat nem az 1848-diki törvények okozták; hanem azon törvényeknek meg nem tartása, és azon akadályok, mik a törvények teljes végrehajtását gátolták. — Mi módon alakultak ezen akadályok — azt, nem akarván a mult idők fájdalmas emlékeit ujabbán felidézni, — Felséged legmagasabb személye iránti mély tiszteletből elhallgatjuk.

Ha visszatekintünk azon kornak eseményeire, feltűnő az, hogy midőn 1848-ban a mi alkotmányunk bővebb kifejtést nyert a fejedelem által is szentesített törvényekben, ugyanakkor ugyanazon fejedelem az örökös tartományoknak is adott alkotmányt. — Ezen alkotmány octroyrozott volt, nem foglalta magában

azon elkülönözési irányt, mi vádképen a mi törvényeink ellen felhozatik, — még a cseh korona országai sem nyerték vissza azon önállást, mely őket történelmi múltjoknál, s egykor erőhatalommal szétépett jogaiknál fogva megillette volna; — és mégis csakhamar elvétellett az örökös tartományoktól is azon octroyozott alkotmány, melynek alapelveit a fejedelmi hatalom állapította meg. — Ha tehát azokban hiány volt, a hiánynak a népek okai nem voltak. — Ott is történtek rázkódtatások, ott is behozatott az abszolút rendszer.

Sőt még Horvátország is, mely fegyvert fogott az 1848-ki törvények ellen, — velünk s a többi tartományokkal hasonló sorsban részesült. Megfosztatott alkotmányos jogaitól, s az abszolút rendszer egész súlyát csak úgy érezte, mint mi. Pedig a vád, mely az 1848-diki törvények ellen nézetünk szerint ataptalanul felhozatik — Horvátországot csak távolról sem érintheti.

A rázkódtatások tehát, a veszélyek és az abszolút rendszer, mely behozatott, nem az 1848-diki magyar törvényeknek voltak következményei, miután az abszolút rendszer ott is behozatott, hová a magyar törvény ki nem terjedett, — sőt még ott is, hol azon törvények ellenszegülésre találtak.

Azt mondja a legmagasabb királyi leirat, hogy Felséged — „királyi teljhatalmával biztosította Magyarország alkotmányának feltételes visszaállítását; tetteleg visszaállította a megyei rendszert, és a törvényes magyar kormányzókat; — de egyszersmind összhangzásba akarja hozni Magyarország közjogi állását a birodalom minden országait egybefűző felbonthatlan kapcsolattal, s a birodalom nagyhatalmi állásával, mit az 1848-diki törvények mellett, melyek a többi tartományoknak s az összes birodalomnak jogait sértik, eszközölni nem lehetne.“

Alkotmányunk visszaállítására nézve lehetetlen biztosítékot látnunk azon módban, melylyel ezen ígért visszaállítás megkezdett. Az ősi megyei-rendszer csak félig állított vissza: hatáskörének legnagyobb része idegen tisztviselőknek kezeiben hagyatott, kik most is az abszolút rendszer önkényes hatalmával járnak el. — Erőszakkal hajtják be az adót, melyet az országgyűlés soha meg nem ajánlott; kényszerítik a hatóságokat, tisztviselőket és egyes polgárokat, hogy

ugyanakkor, midőn az alkotmány visszaállítottnak mondatik, az alkotmány alaptörvényei ellen cselekedjenek. És e törvényellenes eljárásnál eszközül használtatik még a rendes katonaság is, melynek pedig szebb és magasabb rendeltetése van, mit a legnehezebb időkben is hiven és vitézül teljesített, s melyet az ilyenemű szolgálattól megkimélni, az állam érdekében állott volna. A polgárok egy része, névszerint az abszolutszernek minden itt lakó, vagy tartózkodó régi vagy újabb tisztviselői az abszoluts hatalom törvény ellen kiadott rendelete által kivételnek az ország törvényeinek s bíróságainak hatalma alól nem csak hivatalos, hanem minden büntényi, — s más egyéb viszonyaikra nézve is. S valóban a köztörvényhatóságoknak annyira megszibbasztott és bonyolodott hatásköre mellett, csak egyesek erélyének, s a várni s tünni tudó népjózan higgadtságának lehet tulajdonítani, hogy az ország az anarchia veszélyeibe nem sodortatik. A fölállított főbb kormány székek sem törvényesek; mert az 1848-iki 3-dik törvényczikk szerint nem kormány székeknek, hanem felelős miniszteriumnak kellene a közigazgatás élén állani, a mit pedig a törvényhozás már módosított és másokkal pótoltt, azt nem a régi, hanem a törvény által megállapított új alakjában lehet csak törvényesnek tekinteni.

A legmagasabb királyi leiratnak már azon egy kifejezése is, hogy Felséged „királyi teljhatalmából és pedig feltételesen akarja visszaállítani a magyar alkotmányt“ magában elegendő arra, hogy az ígért biztosítás iránt minden bizalmat lehetetlenne tegyen. — A sanctio pragmatica nem ismer királyi teljhatalmat a törvényhozás terén. A magyar király visszaveheti az elébe terjesztett új törvényjavaslatokat; felszólíthatja az országgyűlést újabb törvények alkotására; de a már egyszer királyi szentesítéssel megerősített törvényeket mind addig, míg azok a rendes törvényhozás útján el nem törültettek, szintugy tartozik megtartani, mint tartozik az ország, és annak minden egyes polgára az ekkép alkotott törvényeknek hódolni, s a fejedelemnek, mint a törvények alkotmány szerű legfőbb végrehajtójának engedelmeskedni. — Az alkotmány sértetlen fentartása a sanctio pragmaticában világosan kikötött föltétele a trónöröklési jognak. E kettő egymással viszonyos. —

fejedelem tehát, a *sanctio pragmatica* teljes értelmében kíván uralkodni, az alkotmány fentartását más feltételhez nem kötheti, mint örökösödési jogának elismeréséhez s életbeléptetéséhez, — mit az ország, mely a *sanctio pragmatica*hoz szorosán ragaszkodik, megtagadni nem is akart.

Azon eljárás, mit a legmagasabb királyi leirat követ, midőn törvényeinkről s jogainkról abszolút hatalommal rendelkezik, s az oct. 20-ki diplomának és a febr. 26-ki patensnek alapjára akarja fektetni a magyar alkotmányt, — lehet talán egy octroyrozott alkotmány behozatalára intézett kísérlet; de a magyar alkotmány visszaállítására bizonyosan nem vezet. De mi le nem mondhatunk az ország azon alkotmányos jogáról, miszerint a törvényhozó hatalmat a fejedelem és nemzet csak együtt és közösen gyakorolhatják; mi egyoldalú s abszolút törvényhozást hazánk felett jogosnak s alkotmányosnak el nem ismerhetünk. — Erő és hatalom felfüggesztheti ismét alkotmányos jogainkat, octroyrozhat, rendelkezhetik; de mi kénytelenek vagyunk e felfüggesztést, az ily rendeleteket és minden octroyrozást alkotmányellenesnek, s a tizenkét évig fennállott abszolút rendszer újabb alakú folytatásának tekinteni, és azokhoz sem beleegyezésünkkel, sem megnyugvásunk kijelentésével nem járulhatunk; mert ha ezt tennénk, — hűtlenek volnánk a törvényhez, — hazához s önlelkiismeretünkhöz.

És ha legszentebb kötelességünk nem parancsolná is, hogy minden octroyrozás ellen tiltakozzunk, akkor is ragaszkodnánk saját ősi alkotmányunkhoz; mert azon alkotmány, mely a nemzet életéből fejlett ki, — a nemzettel együtt élt, — alakult, és tárgult; rendszerint czélszerűbb is, állandóbb is, mint az octroyrozott alkotmányok. — Hivatkozhatunk e részben a történelemre, — felhozhatnánk példákat Európa más országaiból, de csak azt említjük meg, hogy az osztrák birodalomban 1848 óta hányféle alkotmány, vagy annak helyét pótoló másféle rendszer octroyrozott, melyeknek legnagyobb része csak igen rövid ideig élt, egy része pedig soha életbe nem lépett.

A mi az örökös tartományoknak, és a birodalomnak azon jogait illeti, miket az 1848-diki törvények állítólag megsértettek, — valóban nem tudjuk: mik

azon megsértett jogok, s mi részben lettek az 1848-diki törvények által megsértve? — A sanctio pragmaticát Magyarország a magyar királylyal kötötte, s abban csak az uralkodónak ugyanazonosságát, és ennek alapján a feloszthatlan és elválhatlan birtoklást állapította meg. De közös kormányzatról ezen alapszerződésben szó sincs, sőt a mint fentebb is kifejtettük, világosan kikötöttet, hogy Magyarország saját törvényei szerint kormányoztassék. Az 1790 : 10-dik törvényezikk pedig határozottan kimondja, hogy „Magyarország szabad ország, s kormányzatának egész törvényes alakzatára nézve független, — semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs (nulli alteri regno aut populo obnoxium) hanem tulajdon önállással és alkotmányval bir.“

Ha tehát Magyarország semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs, alkotmányos önállóságban mikép sérthette más ország jogait az által, hogy saját törvényhozásában öntügyei felett alkotmányszerüleg intézkedett? az 1848-diki törvények pedig csak ily intézkedéseket foglaltak magukban. — Magyarország nem kíván avatkozni más országok törvényhozásába vagy kormányzatába, s e részben a viszonyos méltanyosságot joggal követelheti.

Nem akarjuk mi veszélyeztetni a birodalom fenállását, nem akarjuk a sanctio pragmatica szerint jogosan fenálló kapcsolatot felbontani. Hiszen a personal-unio is kapcsolat, melyből közös viszonyok származnak, és mi e viszonyokat figyelemben kívánjuk mindig tartani. — Az 1848-ki 3-ik törvényezikk is határozottan kimondotta 13-ik szakaszában : hogy „a magyar miniszterek egyike folyvást Ő Felségének személye körül legyen, s mindazon viszonyokba, melyek a hazát a közös tartományokkal közösen érdeklí, befolyván, azokban az országot felelősség mellett képviselje.“ — Világos a törvény ezen rendeletéből, hogy az 1848-diki magyar országgyűlés is fen akarta tartani azon kapcsolatot, mi a sanctio pragmaticában ki van fejezve, s az ebből eredő közös viszonyokra nézve saját törvényes kormánya által akart érintkezni az örökös tartományok törvényes kormányzatával.

És a mennyiben a két egymástól független kormányzatnak egymással érintkezése, különösen a tör-

vényhozás elé tartozó tárgyakra nézve netalán ele-
gendő nem volna; készek vagyunk mi, — a mint első
feliratunkban is kijelentettük, — az örökös tartomá-
nyok alkotmányos népeivel, mint önálló szabad or-
szág függetlenségünk megóvása mellett esetenként
szabadon és nyílt őszinteséggel érintkezni. Ily módon
minden egyes esetben sokkal könnyebb leendő tisztába
hozni a közös viszonyokat, mint egy közös birodalmi
tanács által, melyhez mi csak alkotmányos önállá-
sunknak és leglényegesebb jogainknak feláldozásával
küldhetnénk képviselőket, s melybe Magyarország
már előre azon aggodalommal lépne be, hogy minden
szóbeli biztosítások daczára végre mégis osztrák pro-
vincziának fog tekintetni, s azon kísérlet, mit száza-
dokon keresztül az absolut hatalom gyakran, de s-
kertelenül ismételt — a beolvasztás kísérlete — majd
az alkotmányosság színe alatt kezdetik meg. Ezen
aggodalom és a bizalmatlanság, mely az aggodalom
kísérője, minden lépésben rendkívül nehezítené, sőt
gyakran lehetlenné tenné a tanácskozások folya-
mát, — s végre magát a birodalmi tanácsot is szét-
bontaná, vagy a majoritást oly eljárásra vezetné, mely
keserűséget, sőt gyűlölséget vonna maga után, —
nem egyes emberek közt, hanem nép és nép, ország
és ország között, — mi kétségtelenül a legnagyobb
csapás volna, mi a birodalmat érhetné.

Közös viszonyokat egyenjogú felek között csak
kölsönös bizalommal lehet elintézni. De kényszeri-
téssel kölsönös bizalmat megalapítani lehetetlen. A
hol nincs aggodalom, és nincs is ok rá, a hol kény-
szerítés nem zárja ki a szabad akaratot, ott a közös
érdek a legbiztosabb kapcsolat.

Megvagyunk arról is győződve, hogy az 1848-
diki törvények sem a birodalom czélszerű kormány-
zatát, sem annak nagyhatalmi állását nem veszélyez-
tetik: de veszélyezteteti azon rendszer, melynek elfo-
gadására minket is kényszeríteni akar a legmagasabb
leirat.

A felelős magyar miniszterium törvényszabta
felállítása — úgy látszik — az a pont, mely ellen fő-
kép irányozvák a legmagasabb leirat ellenvetései.
— De hiszen a magyar minisztereket Felsőged
maga nevezi ki, — s azok Felsőgednek törvényes
akaratát mindenkor teljesítendik. — Felelősek

lesznek ugyan az országgyűlésének, — a mint ezt az alkotmányosság alapeszméje is megkívánja; de ezen felelősség könnyű lesz minden törvényes rendeletek ellenjegyzésére nézve, — törvény ellen rendelkezni pedig Felséged maga sem akarhat. — A nemzet, ha látja az alkotmány teljes visszaállítására, s épségben tartására irányzott komoly szándékot, s nem lesz oka félni, hogy jogai csorbíthatnak, bizalommal fogadja Fejedelmének előterjesztéseit a törvényhozás terén, megnyugvással kíséri törvényes kormányának a végrehajtás körében tett minden lépteit, és ha a törvények egyik vagy másik rendeletének módosítását idő s körülmények igénylendik, vagy maga hozandja azt javaslatba, vagy azon javaslatot, mit Felséged nevében a felelős miniszterium előadaggodalom nélkül veszi tanácskozásba; mert nem lesz oka félnie a fejedelmi hatalom tulterjeszkedésétől, vagy attól, hogy az ország érdekei s törvényei mások érdekeinek feláldoztatnak. Azon nemzet, mely hiven megőrzött alkotmányának s törvényeinek pajzsa alatt jogait s érdekeit biztosítva látja, nem kénytelen más helyzet, más viszonyok után sóvárogni.

Nem mindég a legbiztosabb — legjobb és legolcsóbb azon kormányzat, melyet egy naptól a másikig vezetni legkönnyebb és legkényelmesebb. A kormányzat rendszerének hiányai, s a kormány vezetésében elkövetett hibák gyakran csak idő múlva termik meg a keserű gyümölcsöt, és azon státusférfiak, kik az állam egyes részeinek különböző viszonyait, s elágazó lényeges érdekeit kellőleg nem méltányolják és a nehezebb kérdéseknek fárasztó megoldását vagy valamely teoriában felállított általános elvvel vágják keresztül, nem figyelmezve azon elvnek gyakorlati kivihetőségére, s alkalmazásból származható káros következésekre: saját kényelmüknek az állam jövőjét áldozzák fel.

Az egyes államok nagyhatalmi állása nem egyedül rendes hadseregek számától függ. Az absolut rendszer mellett gyorsabban lehet nagy hadsereget kiállítani; de a legderekabb hadsereg mellett is veszélybe dőlhet az állam, ha annak védelme a népek érzelmében nem gyökerezik. Tizenkét évig állott fenn nálunk is az absolut rendszer; de nem árasztott boldogságot a népre, sem az államot gazdagabbá, és hatalmában

nagyobbá nem tette; s Felséged tizenkét évi tapasztalás után maga is szükségesnek látta az absolut rendszerrel felhagyni s alkotmányos utra térni. — Alkotmányos uton is könnyebb oly birodalmat kormányozni, mely egy népből áll, s ennél fogva egysége természetes, mint az olyant melyet több országok képeznek, s melyben az egyes országok külön alkotmányos önállással, jogokkal, törvényekkel, — de sőt külön közjogi fogalmakkal s politikai nézetekkel bírnak. — Ha a népek fejlettebb politikai érzelem, s akarat nélküli lények volnának, — könnyű volna őket összeolvasztani, s természetes egység nem létében mesterséges egységet teremteni. — A hajdankorban midőn még az alkotmányos fogalmak, és a jognak érzete kevésbé szivárgott át a népnek minden rétegeibe, gyakran sikerültek ily kísérletek; de ma már érzik a nemzetek, érzi a népnek minden osztálya a politikai szabadságnak s törvényes függetlenségnek valódi becsét, s kegyelettel ragaszkodik azokhoz, és ezen érzelmeknek, ezen kegyeletnek mellőzésével népeket és országokat politikai theoriák szerint akaratjuk ellen átalakítani ritkán sikerül. Sőt gyakran az ily kísérletek eszélylyel is járnak, mert az akarat szabadsága egyeseknek és népeknek oly drága kincse, hogy annak feláldozásával még azt sem fogadják szívesen, mi szabad akaratval választva hasznos lett volna érdekeire nézve.

Oly szorosabb egyesülés, mely az illetőknek teljesen szabad akaratából önként történik, gyakran hasznos lehet, s legalább módjára nézve nem igazságtalan. De midőn valamely alkotmányos országot a fejedelem teljhatalmának súlyával kényszerít oly egyesülésre, mely azon ország alkotmányának átalakításával, sőt lényeges jogainak feláldozásával jár, és az eziránt absolut hatalommal kiadott fejedelmi rendeleteknek nem is előleges tárgyalását, hanem tusténti teljesítését parancsolja: lehet-e ily módon czélszerű s igazságos az egyesülés? — nem fogja-e azt az ország oly súlyos csapásnak tekinteni, mely által attól fosztatott meg, mi előtte a legszentebb volt? Fogja-e szívesen védni és támogatni azon állapotot, melyet keserű érzelmekkel tűr? Nem fog-e örülni minden veszélynek, minden bajnak, mely az egészet fenyegetve neki reményt nyújt; hogy talán szabadulhat

azon lánczoktól, mik akaratja ellen másokhoz kötöttek? Erős és hatalmas volna-e a birodalom a népnek ily érzelmei mellett? — és azon szorosabb, de kényszerített kapcsolat mellett, mely az országban ily érzelmeket támaszt, jobban és könnyebben lehetne-e kormányozni, mint a tágabb, de önkényes egyesülés mellett, mely senkinek nem fáj, s melyet a nemzet jogaival s alkotmányával megférőnek tekint?

Mi a sanctio pragmaticában kimondott kapcsolat mellett közös fejedelmünk alatt az örökös tartományok népeivel testvéri szeretetben és egyetértésben óhajtunk maradni, méltányosság szerint osztozva velük bajban és teherben. De törvényeinknek, s törvényes önállóságunknak teljes épségben tartása mellett is megtörténhetik ez a nélkül, hogy az állam céljai, s teljes biztossága legkisebb veszélynek kitétetnék. — Miért kívánatnak tehát tőlünk oly áldozatok, miket hoznunk nem szabad? — miért követeltetik, hogy alkotmányunk felforgatásával jogainkról lemondjunk, s megtagadjuk kegyeletünknek legszentebb tárgyait? — miért történik mindez a nemzet előleges beleegyezése, sőt megkérdetése nélkül parancsolólag épen azon pillanatban, midőn Felsőged a legmagasabb leiratban azt igéri, hogy: „Magyarország, mind személyekre, mind a kormányzat rendszerére s alakjára nézve az ország alkotmányának megfelelő módon fog kormányoztatni,“ s kijelenti, hogy: „nem szándéka a szent István koronájához tartozó országokat a birodalomba beolvasztani.“ — Miért akarják érdekeinket, s óhajtásainkat az örökös tartományok érdekeivel egyenes ellentétbe állítani, s a szeretet és egyetértés helyett, mely egyedül képes tartósan és biztosan egyesíteni, . . . miért akarják a féltékenységek, keserüségek, sőt talán a gyűlölségnek magvát elhinteni azon népek közt, melyek multjoknál és helyzetüknél fogva nem arra hivatvák, hogy egymásnak ellenségei legyenek: — hanem arra, hogy békében és szeretetben, egymástól függetlenül védjék és támogassák egymást minden időben? — Miért akarják az országot azon hitre kényszeríteni, hogy azok után, mik ily módon történtek, nincs többé mit vesztenie . . . ?

Kényszerített egység nem teszi erőssé a birodalmat. Az egyes országoknak sértett önérzete, s a kény-

szerítésből származott keserűség szétválási, sőt talán végelszakadási vágyakat ébresztenek, s e miatt a birodalom akkor lesz majd leggyöngébb, midőn összes erejére, s népeinek egész lelkesedésére legtöbb szüksége volna. A mely birodalom egységét csak fegyveres erővel lehet fentartani, annak nagy-hatalmi állása felette kétséges, s a veszélynek óráiban épen nem biztos.

Az ország politikai jogainak csorbitása mindig igazságtalan, mindig fájdalmas érzelmeket, s elégtelenséget szül. Oly hatalom, mely rendezett viszonyainál fogva képes a honpolgároknak anyagi jólétet nyújtani, egy időre legalább kevesebb kockázattal teszi az ily lépést; mert az anyagi érdekek kielégítése sokaknál legalább enyhíti a veszteséget. — ám-bár még az ily hatalom is helytelenül cselekszik, midőn az ország jogait sérti. De ha valamely hatalom akár hibából, akár szerencsétlenségek folytán oda jutott, hogy az anyagi jólét emelésére csak igen keveset tehet, sőt az állam föntartására a súlyos terhek alatt majdnem már kimerült honpolgároktól újabb s ismét újabb anyagi áldozatokat kénytelen kívánni, — nem jár el czélszerűen, midőn a nemzet érzelmeit a politikai jogok csorbitásával is sérti: mert a súlyos terhek azon meggyőződés mellett, hogy a politikai jogok biztossága is veszélynek van kitéve, még súlyosabbakká válnak, — a méltó keserűség érzete lehangol minden áldozatkészséget, s elfojtja a bizalmat azon hatalom iránt, mely a polgároknak anyagi érdekeit nem tudja, politikai jogait nem akarja kímélni.

Azon absolut rendszer, mely nemcsak Magyarországnak, hanem az örökös tartományoknak is megszüntette alkotmányos szabadságát, keletkezésekor vezérelvül egy eszmét állított fel: az összes birodalom központosított egységének eszméjét. Azon státusférfiak, kik ezen eszmét felállították, meg voltak győződve, hogy az egységes nagy Ausztria, melyet ők ekképen alakítanak, a hatalomnak oly magas fokára fog emelkedni, minőt a birodalom még eddig soha el nem ért. Tervük kivitelében semmi tetteges akadály nem gátolta őket; mert az absolut hatalom szigorú parancsainak az engedelmességet senki meg nem tagadta; eltörlöttek s leromboltak mind ent, a m

utjokban állott, fáradságot s pénzt nem kiméltek, s tizenkét év alatt a jövőendő nemzedékek jövedelmét is elköltötték. És tizenkét év után a birodalom sem hatalmában, sem terjedelmében nem lett nagyobb, terhei pedig rendkívül súlyosodtak. Ekkor Felsőged maga szüntette meg a célra nem vezető abszolút rendszert, de azon eszmét, melyet vezérelvül az abszolút rendszer állított fel, s melynek az minden jogot, minden tekintetet feláldozott, a központosított egységnek eszméjét, — kiindulási pontul továbbra is fenntartotta, s alkotmányos uton kívánja azt valósítani, mit az abszolút rendszer mellett annyi évek folytán létrehozni nem lehetett.

De nézetünk szerint ugyanazon nehézségek, melyek miatt a központosított egység eszméje abszolút rendszer mellett a várakozásnak meg nem felelt, még élesebben fel fognak tűnni az alkotmányos életben. Az abszolút rendszernek leghatályosabb eszköze volt a korlátlan hatalom, mely mind a törvényhozás terén, mind a végrehajtás körében feltétlen engedelmességet követelt, s mely ellen felszólalni sem volt szabad. Ily hatalmat pedig alkotmányosság mellett gyakorolni nem lehet. — Minden országnak vannak saját emlékei, szokásai, reményei és ohajtásai, melyek előtte szentek, s melyeket az abszolút rendszer nyomása alatt kénytelen volt keblébe fojtani; most azonban, midőn joga van szót emelni hazája érdekében, ki fogja azokat mondani. Terjedni fognak ezen érzelmek és eszmék, s mivel a központosított egység nagy részt ellentétben áll az egyes országok multjával, melyre azok kegyelettel pillantanak vissza, és azon reményekkel, miket a jövőendőre nézve táplálnak keblükben, a központosított egység gyakorlati kivitele nem csak ellenkező érzelmekre, de a köztanácskozások folyamában ellenmondásra és tetemes nehézségekre fog találni. Fejedelmi teljhatalmu kényszerítés pedig és az alkotmányosság oly ellentétek, melyek együtt még fogalomban sem állhatnak meg.

Meg vagyunk győződve, hogy oly országok között, melyeknek szokásai, érdekei, történelmi multja és közjogi állása annyira különbözik, a központosított egységnek létrehozása alkotmányos uton lehetetlen. Ha tehát Felsőged birodalmát szabadnak s valódilag erősnek ohajtja, nem kényszerített egység, ha-

nem a népeknek szabad akaratóból származott kölcsönös egyetértése által érheti el azt, és e czélra a központosított egységnek elméletileg talán kecségtető, de gyakorlatilag nem létesíthető eszméjét kiindulási pontul nem választhatja. — Nem Felségednek, s uralkodó házának, nem az örökös tartományoknak, vagy a birodalomnak valóságos érdekeivel ellenkezik a mi alkotmányos önállásunk, és 1848-ban alkotott törvényeink. — Nem azért tagadtatik meg a magyar alkotmány teljes visszaállítása, nem azért vétetik el tőlünk az adó és katonaaállítás meghatározásának gyakorlatilag is mindig fenállott kétségtelen joga, mintha ezek a birodalom kormányzatát gátolnák s Auszriának nagyhatalmi állásával meg nem férnének. Nagy hatalom volt Auszria akkor is, midőn Magyarország saját országgyűlésén ajánlotta meg a pénzt és katonát; oly hatalom volt, melyet a szerencsétlenségek hosszú sora sem volt képes megtörni, s midőn a birodalom legnagyobb részét elfoglalta már a diadalmas ellenség, s a magyar korona országain kívül alig maradt valami a fejedelem birtokában, azon Magyarország, melynek alkotmányos jogait most a birodalom állítólagos érdekében akarják korlátolni, hűségében, lelkesedésében nem csüggedve, törvényes jogait s egész erejét arra használta, hogy a birodalom elfoglalt részeit az ellenségtől visszafoglalni segítse.

Az ellenünk intézett csapásnak valóságos oka főképen az, hogy a mi alkotmányos önállásunk, a mi törvényeink össze nem férnek a központosított egységnek azon eszméjével, mely a félretett abszolút rendszerből az alkotmányosság terére is áthozatott, — s fájdalom! még most is vezérelvnek s kiindulási pontnak tekintetik. — De jog és igazság megengedi-e, hogy az alapszerződések szentsége, a nemzet alkotmányának leglényegesebb részei, az országnak kétségtelen jogai s az alkotmányosság alapelvei, — áldozatul essenek egy újabb eszmének, mely tizenkét éven keresztül minden szabadságot elnyomott, minden jogos követelést s minden egyéb politikai tekintett háttérbe szorított, az államnak oly sok áldozatába került, s a kivitelben mégis czélszerűtlennek mutatkozott? Hasznos-e a birodalomra nézve egy újabb kísérlet kedvéért oly eszközökhöz nyulni, mik a nem-

zet érdekeit s érzelmeit mélyen sértik? — annak hitét s bizalmát előlik? — és midőn egységet akarnak eszközölni az egységnek egyedüli biztos alapját, a szives egyetértést, lehetetlenné teszik?

Felhivja Felséged az országgyűlést, hogy „kövesse őseinek példáját, kik ez időről időre változó viszonyok elutasíthatlan igényeit méltányolni tudván, az 1687-ik évi 4, 1715: 8., és 1723-dik évi 1-ő és 2-ik törvényczikkek tanúsága szerint Magyarország közjogi állását a birodalom közös igényeivel összeegyeztetni minden időben készek valának.“

Az 1687-dik évi 4-dik törvényczikkben eltörli az ország II. András arany bullájának azon záradékát, mely szerint valamikor a király az arany bulla ellen cselekedett, az ország minden nemesének egyenkint és személyesen joga volt a királynak ellentállani. Az 1715-dik évi 8-dik törvényczikkben pedig megállapittatik, hogy az országvédelmére állandó és rendes katonaság tartassék, s annak zsoldja, valamint szintén minden egyéb segélyezések is mindig országgyűlésileg határozottassanak meg. Nincs ezen törvényekben a birodalom s annak érdeke, nincsenek az örökös tartományok csak egy szóval is megemlítve. Az ellentállási jog nem azért töröltetett el, az állandó rendes katonaság nem azért alapított meg, hogy Magyarország közjogi állása a birodalom közös igényeivel összeegyeztessék. Akkor is megtörtént volna mindez, ha Magyarország fejedelmének személyére nézve is egészen külön állott volna; mert az országnak saját érdekei megkivánták, hogy az egyéni ellentállásnak veszélyes joga, melylyel sokan az ország kárára visszaéltek, eltörültsessék; az állandó katonaság felállítását pedig magának az országnak biztonsága követelte. A mi pedig az idézett 1723. 1. és 2. törvényczikket, vagyis a magyar sanctio pragmaticát illeti, nézeteinket erre nézve ismételve már kifejtettük és kimutattuk, hogy abban sem valamely közös kormányzatnak, sem a személyes unión alapuló elválhatlan birtoklásán kívül más valamely birodalmi egységnek nyoma sincs.

De egyébként is lényeges különbség van az említett törvények alkotása, és a jelen legmagasabb leiratban kimondott octroyrozások között. — Akkor a magyar király nem alakította át önhatalmával a

magyar alkotmányt, császári diploma és patens által nem vonta el a magyar országgyűléstől a leglényegesebb jogok gyakorolhatóságát, s az említett törvények is rendes törvényhozás útján kölcsönös értekezletek folytán a nemzet és fejedelem közös egyetértésével alkottattak. — Most mennyire másképp van mindez, — arról a legmagasabb királyi leirat egész tartalma tanuságot tesz.

Kijelenti Felsőged a legmagasabb királyi leiratban : hogy „az 1848-ki törvényeknek egy részét megerősíti; másrészét azonban soha el nem ismerte, és elismerni nem is fogja“ — és ezen kijelentés mellett oda utasítja az ország gyűlését, hogy „a törvények ezen részének módosítására, s illetőleg eltörlésére nézve készítsen törvényjavaslatokat, s terjessze azokat fejedelmi jóváhagyás alá.“

Szentesített törvények, míg a törvényhozó hatalom által nem töröltetnek el, egyiránt kötelezők, s azok egyes czikkeinek érvényére nézve különbséget vagy fokozatot felállítani soha nem lehet. Felsőgedet, ha csak ismét abszolút hatalommal uralkodni nem akar, a teljhatalmu törvényhozás nem illetheti. — Felsőged mint magyar király, a sanctio pragmaticának értelmében csak a nemzettel együtt gyakorolhatja a törvényhozó hatalmat; szentesített törvényeinknek semmi részét önhatalmával, s az országnak beleegyezése nélkül el nem törölheti, s valamint nem szükséges azon törvényeket fejedelmileg újra megerősíteni, mert azok már 1848-ban királyi megerősítéssel szentesítettek, úgy azok bárminemű részének egyoldalulag kimondott el nem ismerése jogilag nem gyöngítheti azon törvények érvényét.

Felsőged az 1848-diki törvények azon elveire, melyek által a nemesség kiváltságos állása megszüntetett, az általános birtok- és hivatal-képesség behozatott, az urbér, a tized és egyéb jobbágyi tartozások eltöröltettek, a közteherviselés, valamint az általános katona-kötelezettség kimondatott, végre a választási jog mindazon néposztályokra is kiterjesztetett, melyek ezen joggal nem bírtak, kimondja legmagasabb leiratában, hogy azokat megerősíti. Engedje azonban Felsőged tisztelettel megjegyeznünk, hogy a törvények említett elvei s rendeletei újabb megerősítés nélkül is jogilag és tetteleg teljes erejükben fenmarad-

nának. — Magyarország törvényhozásában 1848-ig csak a kiváltságos osztályok voltak képviselve. — De sokan találkoztak ezen képviselők közül, kik számos éveken keresztül oda működtek, hogy az ország aristokratikus alkotmánya, a kor igényei szerint fokonkint kifejtve, a nép minden osztályaira kiterjesztessék. Törekvésük a legfőbb hatalom részéről ritkán támogattatott, gyakran gátoltatott. Végre az 1848-diki országgyűlés, mely még mindig a kiváltságos osztály képviselőiből állott, senki által nem kényszerítve, semmi nyomás alatt nem állva, önkényt, szabad akaratából alkotta mindazon törvényeket, mik a hűbéri viszonyokat megszüntették; a hon polgárainak egyenjoguságát és egyenlő kötelezettségeit megállapították; s mind a polgári, mind a politikai jogokat a nép minden osztályaira kiterjesztették.

A magyar király ünnepelesen szentesítette mindezen törvényeket, s azok tetteleg életbe is léptek. Most már azokat eltörlni, vagy felfüggeszteni, s az előbbeni állapotot e részben ismét visszaállítani, a fejedelmi teljhatalom sem volna többé képes. Hisszük, hogy Felséged nem is akarja ezt; de meg vagyunk győződve, hogy akarva sem tehetné, nemcsak azért: mert a népnek adott jogokat hatalommal ismét visszavenni mindig veszélyes, — hanem azért is: mert ugyanazon kiváltságos osztályok, melyek e törvényeket alkották, soha meg nem nyugodnának abban, hogy a népnek jogai csorbittassanak, s nem találkoznék Magyarország aristokratiájában oly egyén, ki az igazságról, polgári legszentebb kötelességéről és a becsületről annyira meg tudna feledkezni, hogy azon kiváltságos jogokat mikről önként lemondott, még legfelsőbb rendelet következtében is bármi részben visszavegye, s a régi állapotnak reá nézve anyagilag talán kedvező, erkölcsileg azonban bélyegző s gyűlöletes visszaállítását elfogadni kész legyen.

Az 1848-ki törvényeknek rendeletei között vannak egyes pontok, miket a nép jogainak sértetlen fentartása mellett mi magunk is óhajtunk czélszerűbben átalakítani, s határozottabban kifejtteni. Ezekre vonatkozó javaslatinkat azonban csak akkor készíthetjük el, és akkor terjeszthetjük Felséged elébe, ha országgyűlésünk a törvény értelmében ki lesz egészítve;

mert azok távollétében, kik meghivandók lettek volna, de meg nem hivattak, törvényeket nem alkothatunk. Ha pedig Felsőged kívánja a törvények bármi részbeni megváltoztatását, a kiegészített országgyűlés mindazon javaslatokat, miket erre vonatkozólag Felsőged felelős magyar miniszteriuma előadand, tüstént tanácskozás alá veendi, s megállapodását Felsőged elébe fogja terjeszteni. A miket azután az ekkép megkezdett országgyűlési kölcsönös értekezletek folytán Felsőged és a nemzet, kölcsönös egyetértéssel megállapítanak, azok lesznek majd a törvényesen végbement koronázás után királyi szentesítéssel megerősítendők. — De a már előbb szentesített törvényeknek mind azon rendeletei, miknek változtatása vagy nem kívántatott, vagy a két félnek közös egyetértésével el nem fogadtatott, minden újabb megerősítés nélkül is jogilag teljes érvényűeknek tekintendők. Így kell ennek állani minden alkotmányos országban, hol a törvényhozó hatalom a fejedelem és nemzet között meg van osztva, mert különben a törvényhozó hatalom megosztása ném volna valóság. Így rendelik ezt alaptörvényeink, különösen az 1790-dik évi 12-dik törvényczikk, mely világosan azt mondja, hogy „a törvények alkotásának, eltörlésének és magyarázásának joga Magyarorszában s kapcsolt részeiben a törvényesen koronázott fejedelmet, s az országgyűlésre törvényesen összesereglett ország karait és rendeit közösen illeti s azonkívül nem is gyakorolható.“

De Felsőged az 1848-diki törvények egy részének módosítása, sőt eltörlése iránt hozzánk intézett legmagasabb felszólításában nem Magyarország említett alaptörvényeinek nyomát követi, s általában nem az alkotmányosságnak elvéből indult ki. — Felsőged a szentesített törvényeket abszolút hatalommal felfüggesztette, s azoknak ismételi életbeléptetését ön-hatalmával még most is gátolja, s felszólítja az országgyűlést, hogy azon törvények egy részét módosítsa, egy részét pedig törölje el; de egyszersmind kijelenti, hogy „azon törvényeket soha el nem ismerte, s jövődőben sem fogja elismerni.“ Miből áll ezen kijelentés folytán az országgyűlési kölcsönös értekezellet? — miből áll a törvényhozó hatalom közös gyakorlása? — Az alkotmányos törvényhozás fogalmából következik, hogy új törvények alkotásánál, a mi-

ben a törvényhozó hatalmat közösen gyakorló két fél meg nem tud egyezni, — az törvény sem lehet: — szentesített törvények módosításánál vagy eltörlésénél pedig a mely részben a módosítást vagy eltörlést mind a két fél el nem fogadja, azon részben a törvény megtartja kötelező erejét s érvényét. — De Felséged fentebbi kijelentése szerint ha netalán az, említett törvényeknek valamely pontját, melyet Felséged módosíttatni vagy eltörltetni kíván, az ország módosítani, vagy eltörlni nem akarná is, az megszűnnék érvényes törvény lenni. És így Felséged a törvényhozó hatalmat tetteleg egyedül maga gyakorolná, s az országgyűlésnek nem volna egyéb joga, mint a fejedelmi parancsot regisztrálni, mit akár teljesítene akár nem, a szentesített törvényekből csak az maradna fenn, mit azokból időnkint meghagyna az abszolút fejedelmi akarat.

Módosítani vagy megszüntetni csak fennálló törvényt lehet; Felséged pedig az 1848-diki törvényeknek módosítására, s illetőleg megszüntetésére szólítja fel az országgyűlést. — Haszon törvények jogilag sem állanak fenn, a módosítás vagy megszüntetés lehetetlen, vagy legalább felesleges volna; ha pedig jogilag fennállanak — mit kétségbe vonni nem lehet — végre is kell hajtatniok, minek e közlése a királyi hatalom legmagasb köréhez tartozik. — Mielőtt tehát az országgyűlése azon törvények módosítását, vagy bármi részbeni eltörlését tanácskozásainak és az országgyűlési kölesönös értekezleteknek tárgyává tehetné, multhatatlanul szükséges, hogy azoknak alkotmányellenes felfüggesztése tetteleg megszüntessék.

Es ugy látszik, Felséged azon eljárást, miszerint némely törvényeket ujabban megerősít, másokat pedig el nem ismer, nemcsak az 1848-ki törvényekre szorítja, hanem azt korábbi törvényeinkre is kiterjeszti. Ugyanis megerősítésében világosan belefoglalja az általános birtok- és hivatalképességet is, mit nem 1848-ban, hanem 1840-ben állapított meg az országgyűlés; — az el nem ismerést pedig az 1848-diki törvényeken kívül tetteleg kiterjeszti régiebb s leglényegesebb törvényeinkre is, midőn azokat önhatalmával módosítja, s a nemzet befolyása nélkül kiadott császári diplomához és patensekhez alkalmazva önhatalmával átalakítja. Ilye-

nek többek között a törvényhozó hatalom közös gyakorlatáról szóló 1790-dik évi 12-ik törvényczikk; az ország függetlenségét biztosító 1790-dik évi 10-dik; az adó és katonaság meghatározását egész terjedelmében a magyar országgyűlés köréhez tartozónak rendelő 1715-dik évi 8-dik, 1790. 19-dik, és 1827. 4-ik törvényczikkelyek. S valóban a legmagasabb királyi leiratból azt sem érthetjük: érvényeseknek akarja-e tekinteni Felséged törvényeinknek azon részét, mikről ujabban ki nem mondja, hogy azokat megerősítette, — azt sem tudhatjuk, az el nem ismerés s a tetteges eltörlés meddig fog terjedni, s hol fog megállani. Engedje Felséged tisztelettel ismételnünk, hogy mindez a sanctio pragmaticával csakugyan ellenkezik.

De leginkább megdöböntő volt reánk, s úgy hisszük az összes birodalomnak minden alkotmányos érzelmű polgárára nézve azon alkotmányellenes elvnek kimondása, hogy Felséged „az 1848-ki törvények elismerésére magát személyesen kötelezettnek nem tartja.“

Ha joga van a fejedelemnek az elődje által szentesített törvényeket maga személyére nézve kötelezőknek nem ismerni, — mi lesz akkor alkotmányunknak, az ország törvényes szabadságának, s alkotott és alkotandó törvényeinek biztosítóka? — mire támaszkodnak a birodalom azon népei, melyeknek Felséged alkotmányos szabadságot adott, ezen szabadságnak tartósságára nézve? Felségednek bármelyik utódja, hasonlóul azt mondja, hogy egyik vagy másik alkotmányt, mit elődje szentesített, a birodalom érdekeivel s nagyhatalmi állásával megegyezhetőnek nem tartván, azt maga személyére nézve kötelezőnek nem tekinti. Töröljük ki az alkotmányból a kötelezettségnek azon folytonosságát, mely nemzedékről nemzedékre száll, s a fejedelmekre, úgy, mint a népekre kiterjed: minden alkotmányosság, s minden államnak biztossága az események játéka leend. Ezen folytonosság az alapja mind a nép szabadságának, mind a fejedelem trónjának, s örökösödési jogának. Ezen folytonosságnak tagadása megsemmisíti azon közvetítő erőt, mely nélkül az érdekek összeütközésénél minden kérdés csak az önkény hatalmával, vagy a fegyver élével volna meg-

oldható, s mely nélkül a népeknek és fejedelmeknek nem volna egyéb választásuk, mint abszolút uralkodás, vagy forradalom. E jótékony közvetítő erő a jognak állandóságába vetett hit és bizalom; mi a kötelezettség említett folytonossága nélkül még csak nem is képzelhető. Mi csak legmélyebb sajnálatunkat fejezhetjük ki, hogy azon elv, melynek felállítása sem Felségednek, sem az összes államnak érdekeire nézve jótékony hatásu nem lehet, a legmagasabb királyi leiratban kimondatott.

Az ország gyűlésének kiegészítése iránt elmondottuk első alázatos felirásunkban, hogy mindaddig, míg azok, kik törvény szerint az országgyűlésre meghívandók, meghiva nem lesznek: — mi az országgyűlést kiegészítettnek nem tekinthetjük s törvények alkotásába nem bocsákozhatunk.

A legmagasabb királyi leirat ezen jogos kívánatunkat sem teljesíti, s azt válaszolja, hogy az országgyűlés kiegészítésének kérdése majd akkor fog önként megoldatni, ha mi Magyarországnak az örökös tartományok iránti viszonyait a legmagasabb szándék értelmében megállapítottuk, s az 1848-ki törvényeket részint módosítottuk, részint megszüntettük.

Előbb tehát a ki nem egészített országgyűlésnek el kellene a nemzet nevében alaptörvény gyanánt fogadni az abszolút hatalommal kiadott oct. 20-ki császári diplomát és a febr. 26-ki pátenst; képviselőket küldeni a birodalmi tanácsba, a szentesített törvények legfontosabb részét módosítani vagy eltörölni, — s ha ekképen az ország alkotmányát lényeges részeiből kiforgatva, az egész magyar közjogot császári diplomák és patensek szerint átalakította, s az ország jogait — és így a meg nem hívottakét is — feláldozta, majd akkor és csak akkor lesz kiegészítve az országgyűlés. — A kiegészítés kérdésének ezen megoldása nem csak az ország törvényeivel: hanem az alkotmányos törvényhozás természetével is egyenesen ellenkezik.

Erdélyre nézve a legmagasabb királyi leirat azt mondja, hogy: „annak Magyarországgali egyesítése a szász és román nemzet szabad beleegyezése nélkül lön elhatározva, soha teljes törvényerőre nem lépett, az egyoldalú határozatok kihirdetése után tetteleg felbomlott, s kivihetetlennek tekintendő mindaddig,

valamig Erdélynek nem magyar ajku lakosai az egyesülés által veszélyeztetve látják nemzetiségi érdekeiket, s a birodalom ebbeli igényei s érdekei kellek biztosítva nem lesznek.“

Magyarország és Erdélynek egyesülését mind Magyarországnak, mind Erdélynek törvényes országgyűlése ünnepélyesen elhatározta, s ezen határozatokat ő Felségének szentesítése törvényerőre emelte.

Ha a szászok és románok törvény által ki lettek volna zárva az erdélyi országgyűlésből, vagy ha a törvény mellőzésével oda meg nem hivattak volna; ha az országgyűlés rendkívüli módon, szokatlan alakban hivatott volna össze; ha nem a valóságos többség határozott volna, vagy valamelyik rész erőszakkal gátoltatott volna szavazatának szabad kijelentésében: inkább lehetne szólni arról, hogy a határozat a románok és szászok szabad beleegyezése nélkül hozatott, s inkább lehetne kétséget támasztani annak érvénye ellen.

De Erdélynek azon országgyűlése, mely az egyesülést elhatározta, szorosán az erdélyi törvények értelmében hivatott össze. Erdélynek akkori közjoga szerint a megyéknek, székely- és szász-székeknek s az országgyűlési joggal bíró városoknak követeiből, az ország egyházi s világi méltóságáiból, s főbb hivatalnokáiból és regalistákból kellett alakulni az országgyűlésnek, mindezek meg is hivattak, s követeik által, s illetőleg személyesen meg is jelentek. A megyei követek választásánál a szász vagy román nemesek, kik pedig számosan valának, szinte ugy bírtak választási joggal, mint a magyarok. A székely- és szász-székekben, valamint a városokban is, magyar, szász és román között a választási qualificatióra nézve különbség nem volt. A regalisták, kik törvény szerint a tekintélyesebb nemesekből voltak meghívatandók, és a főbb hivatalnokok nem egyedül magyarok voltak.

A törvény értelmében ily módon alakított országgyűlés az egyesülés fölötti törvény alkotásában épen azon törvénytörvény módjára járt el, melyet minden egyéb törvényeinek alkotásában követett; a határozat tudniillik abszolút többséggel hozatott, és pedig épen ez esetben a gy többséggel, melyhez mind a román választók befolyásával megválasztott követek

közül, mind a szász követek közül számosan járultak szabadon kijelentett szavazataikkal. És midőn a többség akarata határozatképen kimondatott, akkor sem történt tiltakozás a szászok vagy románok részéről.

Igaz, hogy Erdélynek 1848-dik előtti törvényei három külön nemzetről szólottak: a magyar, székely és szász nemzetről, s a románokat külön nemzetnek nem tekintették; — igaz, hogy a három nemzetnek voltak némely jogai, különösen az országgyűlési kijelöléstől függő hivatalokra nézve, miket a törvény a románokra ki nem terjesztett; de az országgyűlésére és a követek választhatására vonatkozólag nemzeti-ség szerinti különbség nem létezett, s ugyanazon qualificatio mellett, mit a törvény megállapított, a román szintugy birt választási és választhatási joggal, mint a magyar, székely, vagy szász, az országgyűlésen pedig nem szavaztak az egyes nemzetek külön Curiatum votum képen; hanem fejenkinti szavazat szerint hozattak a határozatok.

Miután tehát Erdélynek azon országgyűlése, mely az egyesülési törvényt alkotta, szorosán az akkori törvények értelmében alakult, szászok és románok szintugy befolytak a követek választásába, részt vettek az országgyűlési tanácskozásokban, szavaztak kényszerítés nélkül, s nem egy közülök az egyesülésre szavazott, és akképen az egyesülés nagy többséggel határozatott el: lehet-e alaposan állítani, hogy a szászok és románok szabad beleegyezése nélkül alkottatott az egyesülési törvény? s lehet-e annak érvényét ennél fogva tagadni? Vagy talán az egész román és szász népnek kivétel nélküli beleegyezése lett volna szükséges a törvények érvényességéhez? A legmagasabb királyi leirat — uglátszik — csakugyan ezen nézetből indult ki felhozott ellenvetésében; mert azon ellenvetésnek minden egyéb magyarázata ellenkezne a történetekkel. De ki fog-e terjesztetni ezen nézet az osztrák birodalmi tanácsra is? érvényteleneknek fognak-e tekintetni annak minden oly határozatai, melyekbe például a cseh vagy lengyel követeknek, a cseh vagy lengyel népnek valamely része bele nem egyezett? Pedig a birodalmi tanácsban nemcsak külön nemzetiségek, hanem külön országok vannak képviselve, s

ott inkább fordulhatnak elő esetek, melyekben hasonló ellenvetésnek több nyomatéka lehet.

Igaz, hogy az országgyűlésen, mely az egyesülést elhatározta, főképp a kiváltságos osztály volt csak képviselve, s a népnek, kivált a román és magyar népnek nagy tömege nem birt befolyási joggal. — De ez természetes következése volt Erdély közjogi állásának, mely 1848-ig ott szintugy mint Magyarországon főképp aristocraticus volt. Ezt azonban az egyesülési törvénynek érvénye ellen épen ugy nem lehetne alaposan felhozni, a mint nem szabad és nem lehet Magyarország azon törvényeinek erejét kétségbe vonni, melyek mellett a trónöröklés a dicsőségesen uralkodott habsburgi háznak előbb fiágára, későbbben nőágára is megállapított, pedig ezen törvények is a kiváltságos osztály által a nem-kiváltságos népnek befolyása nélkül alkottattak.

Azt sem lehet alaposan állítani, hogy az egyesülésről alkotott magyarországi és erdélyi törvények teljes törvényerőre nem léptek. Tudja mindenki, hogy az 1848-ban Pesten tartott országgyűlésre, mely már népképviselőlet alapján alakult, Erdélynek minden választó kerületei választottak és küldöttek képviselőket. Ezeknek megválasztása az egyesülési, s azzal kapcsolatban álló választási törvény szerint történt. A nép választotta meg azokat, és pedig nagy részben szász és román nép; voltak a megválasztott képviselők között románok is, szászok is. Az egyesülési törvénynek azon része tehát, mely az országgyűlési képviselőletre vonatkozik, s melynek alapján mi most Erdélynek meghívását mindenekelőtt sürgetjük, egész terjedelmében tetteleg végre is hajtattott. Elfogadta tehát, s tetteleg teljesítette az egyesülést Erdély népének azon része is, mely annak megállapításánál jogot nem gyakorolhatott. Tetteleg elfogadta s teljesítette azt a román és szász nép, mely szintugy választott, mint a magyar; s melyből azon egyének, kik a választók bizodalját bírták, meg is választattak, s az országgyűlésen meg is jelentek.

A beligazgatásnak azon átalakítását, mit az egyesülés szükségessé tett, a magyar miniszteriumra bizta a törvény. — A miniszterium meg is kezdette már ezen hosszabb időt igénylő munkát, s együtt működött az erdélyi viszonyokat leginkább ismerő fér-

fiakkal; de a közbejött zavarok és a hamar kiűtött háboru gátolták a munka befejezését. Végre az abszolút rendszer Magyarországnak és Erdélynek alkotmányos állását elnyomta, s Erdélyt is német rendszer alá kényszerítve Magyarországtól tetteg ismét elszakasztotta. Lehet-e annál fogva, mert valamely törvény egyes részeinek tetteges végrehajtását közbejött zavarok, háboru és fegyveres hatalom egy időre meggátolták, magát a törvényt kötelező erő nélkülinek s jogilag fen nem állónak mondani, s nem sokkal természetesebb-e az a következtetés, hogy miután a közbejött zavarok és háboru már megszűntek, miután ünnepélyesen kimondatott, hogy alkotmányosság lép az abszolút rendszer helyébe, s a magyar alkotmány is visszaállítatik, a törvény egész terjedelmében hajtassék végre? Ha komoly az abszolút rendszernek teljes megszüntetése iránti szándék, nem lehet akadály, mi a teljes végrehajtást, mely Magyarország felelős kormányának leendő feladata, még ezentul is gátolhatná.

Nem tudjuk, miképen veszélyeztethetné az egyesülés Erdély nem magyar ajku lakosainak nemzeti-érdekeit. Hiszen ugyanazon törvény, mely az egyesülést megállapította, Erdélyben is felszabadította a népet; kimondotta az egyenjogúságot, a polgári s politikai jogokat a népnek minden osztályaira, s nemzetiségére kiterjesztette, s az egyesülésnek legelső következtése az volt, hogy azon különbség, mi jogok tekintetében egyrészt a magyar, székely és szász nemzet, másrészt a román nemzet között elébb fennállott, azonnal meg lön szüntetve. Mi Erdély nem magyar ajku lakosainak nemzeti-érdekeit szint-ugy teljes mértékben fogjuk méltányolni, mint a magyarországiakét. De épen ezért is szükséges, hogy Erdély is a törvény értelmében országgyűléstinkre azonnal meghivassék, s a nemzeti-érdekek felett velünk együtt tanácskozhassék; mert ha a ki nem egészített országgyűlés, melyhez ők meg nem hivat-
tak, kényszerített távollétükben, s így minden befolyásuk nélkül rendelkeznek az ő érdekeik felett, sokkal több joggal lehetne majd érvénytelennek mondani ezen rendelkezéseket, mint az egyesülési törvényt, mely az ő jelenlétükben, az ő befolyásuk mellett alkotottatott.

Azt sem értjük, mik lehetnek a birodalom azon igényei, miket a legmagasb királyi leirat Erdélyt illetőleg biztosítani óhajt? Erdély is szent István koronájához tartozik, s Magyarország királyán kívül másnak ahoz jogos igényei nem lehetnek.

Horvátországot az 1848-diki törvények sem akarták bekebelezni Magyarországba; hanem azt saját territoriummal bíró külön állású társországnak kívánták tekinteni, mely Magyarországgal ugyanazon törvények alatt közjogi viszonyban áll. Magyarország a horvát nemzet jogait 1848-ban sem akarta sérteni, s nem gondolhatta: hogy azon törvények, mik az ország alkotmányát az igazság és szabadság érdekében szélesebb alapra fektették, s a testületi kormányzat helyett parlamentaris kormányzatot hoztak be, keserű érzelmeket, s ellenszegülést idézzenek elő Horvátországban. Magyarország minden jogokat, melyekkel maga birt, Horvátországgal is megosztott. Horvátországnak beligazgatási ügyei már előbb is a magyar kormányzékek alatt állottak; s az 1790-dik évi 58-dik törvényczikk, mely azokat a magyar királyi helytartótanács alá rendelte, egyenesen Horvátország kiváratának folytán lön alkotva. Semmi újabb viszonyt, semmi szorosabb függést nem állapítottak meg tehát az 1848-diki törvények az által, hogy a testületi kormányzat általános megszüntetésével Horvátország bel-igazgatási ügyeit is a felelős miniszteriumhoz tették át. A törvénykezés körében Horvátországra nézve is változatlan maradott a rendes bíróságok hatásköre. A törvényhozás terén szélesebb népképviselési alapon rendeztetvén az országgyűlés, Horvátországra nézve is népességének arányához képest állapított meg a képviselők száma, s ez által annak a törvényhozásban részvéte az előbbihez képest aránylag tetemesen tágult. A nyelvre nézve semmi újabb rendelkezést nem tettek az említett törvények. Horvátország következői hajdan latinul szóltak Magyarország gyűlésén; de 1847-dik évben a horvát tartományi gyűlésnek egyenes utasításából kijelentették, hogy jövendőben magyarul fognak szólni, s így Horvátország egyenes beleegyezésével lett egyedül magyar az országgyűlési tanácskozások nyelve. A közigazgatás körében pedig Horvátországtól nem is kívántatott, hogy a magyar nyelvet használja.

Ezek szerint méltán ismételhettük, hogy Magyarország Horvátország jogait sèrteni nem kívánta, s tekintve, hogy annak követői tettleges részt vettek az említett törvények alkotásában, nem is hitte, hogy azok által Horvátország sértve érezhesse magát. Honnan eredtek s mikép alakultak az akkori fájdalmas események, — arról egykor az elfogulatlan történelem fog csak ítéletet mondhatni. — Jelenleg azonban kétségtelennek látszik az, hogy Horvátország tágitani kívánja azon kapcsolatot, mi századokon keresztül Magyarországhoz kötötte. Mi sokkal inkább méltányoljuk érdekeit s kívánatait, mint hogy készek ne volnánk erre nézve vele bármikor értekezletbe bocsátkozni, s a kapcsolatnak fenntartása, vagy méltányos átalakítása rajtunk nem mulik. De ha Horvátország tőlünk végkép el akar szakadni, s az osztrák tartományok sorába lépve, azoknak törvényhozása s kormányzata alatt akarna állani, mit azonban a horvát nemzet alkotmányos érzelmeinél fogva lehetőknek nem tartunk, mi azt nem gátolhatnánk, — hanem törvényesnek s alkotmányosnak részünkről nem tekinthetjük, s bele nem egyezhettünk; mert jogosítva nem vagyunk szent István birodalmát szétdarabolni.

Fiumének s a határőrvidéknek első feliratunkban sürgetett meghívására vonatkozólag semmit nem válaszol ugyan a legmagasabb királyi leirat, — de kívánatunk tetteleg megtagadtatik, a mennyiben a sürgetett meghívás még most sem történt meg, pedig mind Fiume, mind a határőrvidék törvény szerint kiegészítő részei az országgyűlésnek.

Fiume korábban külön territorium volt, s önállással birt. — A sanctio pragmaticát is külön s önállólag fogadta el, sokkal későbbben, mint Horvátország, és két évvel későbbben, mint Magyarország. Ő Felsőge Mária Theresia 1779-ben april 23-án Fiumét királyi pecsétes levelével tinnepélyesen szabad révpárnak nyilvánítván, azt saját kívánatára Magyarországhoz kapcsolta. A királyi levélnek következő szavai: „Urbs haec commercialis Fiuminensis sancti Viti cum districtu suo tamquam separatum sacrae Regni Hungariae Coronae adnexum corpus porro quoque consideretur, atque ita in omnibus tractetur. neque cum alio Buccarano velut ad Pannoniam

Croatiae ab incunabulis ipsis pertineute districtu ulla ratione commisceatur,“ — világosan bizonyítják, miszerint Fiume nem Horvátország által, hanem egyenesen és közvetlenül kapcsolatot Magyarországhoz. — Magyarország törvényhozása 1807-dik évi 4-dik törvényczikkben hivatkozva Ő Felségének Mária Theresziának fent említett királyi levelére, Fiuménak Magyarországba lett bekebelezését újabban kimondta, s Fiume kormányzójának a felső táblánál, követeinek pedig az alsó táblánál országgyűlési tilést és szavazatot adott.

Ezek folytán Fiume mindég Magyarországhoz tartozott, s Horvátországtól és a báni hatóságtól függetlenül Magyarországnak volt kiegészítő része. — Az absolut rendszer, mely minden alkotmányt felüggesztett, Fiumét is tetteg elszakasztotta Magyarországtól, s azt önhatalmával Horvátországhoz csatolta. De Magyarország visszaköveteli törvényes jogait, s visszaköveteli ezt Fiume maga is, mely — mint közönségesen tudja van, ismételve kijelentette, hogy magát Magyarország kiegészítő részének tekintí, Horvátországhoz jogilag nem tartozik, s ahoz tartozni nem is ohajt, s Magyarországhoz visszakapcsoltatását sürgeti. E kettős kívánatnak váratlan megtagadása, világosan ellenkezik alaptörvényeinkkel, különösen az 1715-dik évi 3-dik törvényczikkelyvel és a királyi hitlevelekkel, mik az ország területi épségének sértetlen fentartását biztosítják.

A határörvidékek is kiegészítő részei az országgyűlésének, s az 1848-dik évi 5-ik törv. czikk értelmében arra ők is meghivandók lettek volna. De nem csak a törvénynyel, hanem a méltányossággal is ellenkezik az, hogy midőn a birodalom minden népeinek alkotmány adatott, vagy ígértett, — a határörvidék el legyen zárva az alkotmány jótéteményeinek élvezetétől, s azon honpolgárok, kiket az ország védelmének terhe sokkal súlyosabban nyom, mint másokat, s a katonai rendszernek szükséges szigora is korlátol egyéni szabadságukban, részt ne vehessenek a törvényhozában, mire a hon más polgárainak jogot ad az alkotmány.

Felszólítja Felséged az országgyűlést, hogy Magyarország nemmagyarajku lakosainak nemzeti-

ségi jogait biztosító törvényjavaslatok tárgyalásához fogjon.

Mindenekelőtt alaptalannak nyilvánítjuk azon vádat, hogy az 1848-diki törvények Magyarország nemmagyar ajku lakosainak nemzetiségi jogait sértették. Sok czélszerű intézkedést állapítottak meg ezen törvények a nép javára, s a hűbéri viszonyok megszüntetésével sok terhes kötelezettséget szüntettek meg. Megállapították az egyenjogúságot, kiterjesztették minden osztályra a polgári s politikai jogokat s a népnek millióit a hon szabad polgáraivá tették; és mindezen jótékony intézkedésekben egyenlően részesítettek minden nemzetiségeket. Nyelvre és nemzetiségre vonatkozólag pedig semmi újabb rendelkezést nem foglalnak magukban az említett törvények. Megemlítetik ugyan az 5-dik t. cikknek 3-dik szakaszában, miszerint a törvényhozás nyelve egyedül magyar; — a 16-dik cikk 2-dik szakaszának e) pontja alatt pedig ugyanez mondatik a megyei gyűlések tanácskozási nyelvére nézve. De mindezek nem valának új rendeletek, hanem korábbi törvényeinknek, névszerint az 1830. 8-dik, 1840. 6-dik s 1841. évi 2-ik törvénycikkelyeknek folytonos gyakorlat által is szentesített következései.

De ha az 1848-diki törvények a nem magyar ajku nemzetiségek jogait s érdekeit csakugyan annyira sértették; mit tett az absolut rendszer azon sértett jogok visszaállítására, s a népek nemzetiségi érdekeinek oltalmára, midőn 1849-ben a magyar alkotmányt, s az ország minden törvényeit felfüggesztette? Kimondotta a nemzetek egyenjogúságát, és ezt az által valósította, hogy mindenütt minden nemzetiségre nézve, törvénykezésben, közigazgatásban és iskolákban a német rendszert és a német nyelvet hozta be. Még a szerb vajdaság is, mely a szerb nemzet kedvéért állítottatott fel, egyedül csak nevére volt szerb.

És még jelenleg is Csehországban, Gallicziában, és az örökös tartományok több részeiben minő politikai kedvezésekben részesülnek nyelvökre nézve a nem német ajku lakosok, ámbár azon országok népességének tulnyomó számát képezik? A közigazgatás és törvénykezés, sőt még a felsőbb oktatás is nem német nyelven vitetik-e mindazon országokban? s vannak-e ott a németen kívül más nemzetiségek érde-

kei lényegben inkább méltányolva, s jobban biztosítva, mint hazánkban bár mikor voltak?

Egyébiránt alig van állam Európában, melynek népessége többféle nemzetiségekhez nem tartoznék, s vannak államok, melyekben tetemes a más nemzetiségiéek száma. — És mi nyíltan merjük állítani, hogy azok legnagyobb részében a többféle nemzetiségek jogai s érdekei több méltánylást, s több biztosítást nem találnak, mint nálunk eddig is találtak.

Bátran kérdezhetjük azt is, hogy a magyarországi románok és szlávok nemzetiségi jogaikra s érdekeikre nézve rosszabb állapotban vannak-e Magyarországon, mint azon számos románok, kik Görögországban és Oroszországban, s azon szlávok, kik Németországban laknak?

De tudjuk mi azt, hogy a mind inkább fejlődő nemzetiségi érzet figyelmet érdemel, s nem lehet azt a múlt időknek és régibb törvényeknek mértékével mérni. Nem fogjuk felejteni, hogy Magyarország nemmagyar ajku lakosai, szintugy Magyarország polgárai, s mi őszinte készséggel akarjuk mind azt, a mit e részben az ő érdekeik, s a haza közérdeke megkíván, törvény által biztosítani.

Ha Felséged kezdetben már meghívta volna jelen országgyűlésünkre mindazokat, kik a törvény szerint meghivandók valának, s a kiegészített országgyűlés azonnal törvények alkotásához foghatott volna, már eddig a nemzetiségi érdekek biztosítását illetőleg törvényjavaslataink Felséged elébe volnának terjesztve. — Sőt mi azon reményben, hogy az országgyűlés mielőbb ki fog egészíttetni, már bizottmányt is neveztünk ki, mely az e részben szükséges előmunkálatokat megtegye, s a teendők iránt javaslatot készítsen, és e bizottmány munkáját már be is fejezte. — De Felséged az országgyűlésének kiegészítését most is megtagadja; a ki nem egészített országgyűlés pedig miként bocsátkozhatik törvények végleges alkotásába különösen oly tárgyak fölött, melyek a meg nem hívottakat leginkább érdeklik, s melyeknél épen azok kívánatit kell főképp figyelembe venni.

A szerbeknek azon kívánataira nézve, miket ők, — mint a legmagasabb királyi leirat mondja, — ősi kiváltságaikra, jogaikra, s nemzetiségi érdekeik biz-

tosítására vonatkozólag nemzeti gyülekezetükben kifejtettek, s mikre nézve Felséged még csak ezután kívánja előterjesztéseit s intézkedéseit az ország gyűlése elébe juttatni; — ugyanazokat ismételjük, miket fentebb a nemzetiségekre nézve kijelentettünk.

A trónról lemondást illetőleg Felséged még azon egyszerű méltányos és szoros törvényes kívánatunkat is megtagadja, mit erre nézve első feliratunkban kifejtettünk. — De mi soha el nem fogadhatjuk azon nézetet, hogy Magyarország az ausztriai császárságnak provinciája. — Ausztria császára egyszersmind Magyarország királya — de nem úgy, s nem azért, mert császára Ausztriának, hanem egyedül azért, mert a *sanctio pragmatica* szerint a két külön trón ugyanazon egy fejedelmet illeti. — Midőn I. Ferencz császár ő Felsége 1804-ben az ausztriai császári czimet fölvette, határozottan egyszersmind kijelentette azt is, hogy ez által Magyarország alkotmányos jogviszonyai semmi részben változást nem szenvednek. Magyarországnak alkotmánya s önállása tehát továbbra is sértetlenül maradt, és ezen alkotmányos önállásnak szoros következése az, hogy a magyar királynak trónról lemondása csak az ország tudtával s hozzájárulásával történhetik. Mi a helyzet sajátságát s nehézségét méltányolva, csak azt kívántuk, hogy az annak idejében elmulasztott előleges értesítés legalább utólagosan, forma szerint pótoltsék. — Kivántuk ezt az ország jövőbiztonságának tekintetéből, és ugyanazon tekintetből kötelességünk ahhoz továbbra is szorosan ragaszkodni.

A politikai vádak folytán elítelt és száműzött vagy elzárt honfitársainkra nézve is újra ismételjük mindazokat, miket első feliratunkban kifejtettünk.

Ezek azok, miket a legmagasabb királyi leiratnak részleteire tisztelettel s őszintén előadni kötelességünknek tartottunk.

Ismételjük Magyarország közjogának törvényes alapelveit:

A *pragmatica sanctio*, melyet a magyar nemzet a magyar királylyal 1723-dik évben a trónörökösödés fölött önként és szabad akaratból kötött, valóságos állami alapszerződés, mely szoros viszonyos kötelezettségeket foglal magában.

Az említett *sanctio pragmatica*, midőn egy részről

az uralkodóház nőágára is átruhazza a trónöröklés jogát; más részről határozottan kiköti: hogy a király Magyarországon másképp ne uralkodjék, s ne kormányozzon, mint magának az országnak eddig alkotott, vagy jövőben országgyűlésileg alkotandó saját törvényei szerint; más tartományok kormányzati módját Magyarországra be ne hozhassa; uralkodásának kezdetekor magát mindég törvényesen megkoronáztassa; koronázása előtt ünnepélyes királyi hitlevelet adjon ki, s abban az országot biztosítsa, hogy annak területi épségét, jogait, szabadságát, s törvényeit sértetlenül fen fogja tartani, s mindezeket királyi esküvel is szentesítse; végre ha ő Felségének I. Leopold császár és királynak minden maradéka nő-ágban is kihalna, visszaszálljon ismét az országra azon ősi törvényes jog, miszerint királyát szabadon választhassa.

A *sanctio pragmatica* szerint Magyarország és az örökös tartományok között semmi más kapcsolat nem létezik, mint az uralkodóháznak ugyanazonosága, s az egyedül erre alapított feloszthatlan s elválhatlan birtoklás.

Magyarországban az 1741-dik évi 4-dik és 1790-dik évi 3-dik törvényczikkek szerint csak a törvényesen koronázott király gyakorolhatja a legfőbb királyi jogokat.

Magyarországban az 1790-dik évi 3-dik törvényczikk szerint a trónörökös, — kit az öröklésnek reá nézve megtörtént megnyílásától fogva Magyarország örökös királyának (*hereditarius rex Hungariae*) nevez a törvény, tartozik a trón megüresedésének napjától számítandó hat hónap alatt magát törvényesen megkoronáztatni, s ezen időközben is csak az ország alkotmányával egyezőleg kormányozhat.

Magyarország az 1790-dik évi 10-dik törvényczikk szerint szabad ország, s kormányzatának egész törvényes alakzatára nézve független, semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs (*nulli alteri regno aut populo obnoxium*); hanem önállással és saját alkotmánynyal bír, mely szerint törvényesen koronázott királya által saját törvényei szerint kormányozandó, s igazgatandó (*regendum et gubernandum*).

Magyarországban az 1790-dik évi 12-dik törvényczikk szerint is a törvényalkotási, magyarázási

s eltörlési jog a törvényesen koronázott fejedelmet és törvényesen egybegyült országgyűlést együtt s közösen illeti, s ezen jog országgyűlésen kívül nem gyakorolható. A végrehajtó hatalmat pedig ő Felsege csak a törvények értelmében gyakorolhatja.

Magyarországban az 1715-dik évi 8-dik és az 1827-dik évi 4-dik törvényczikkek szerint, a közadónak, és bármely egyéb segélyezéseknek, és a katonajonczoknak megajánlása, s meghatározása egész terjedelmében az országgyűlést illeti, s attól soha semmi szin alatt, még szükség esetében sem vonathatik el. Országgyűlésen kívül sem adót kivetni vagy felemelni, sem katonajonczokat állítani nem szabad.

De Felseged, midőn egy részről a sanctio pragmaticában megállapított örökösödési jogánál fogva törvényes megkoronáztatását kívánja, más részről az örökösödési jognak, s törvényes koronázásnak ugyanazon pragmatica sanctioban kikötött feltételeit mellőzi; az absolut hatalommal felfüggesztett magyar alkotmányt, melynek sértetlen fentartása a pragmatica sanctio egyik feltétele, nem teljes épségében, hanem csak némely részeire nézve akarja visszaállítani, s azt kívánja, hogy a nemzet mondjon le alkotmányos jogainak leglényegesebb részéről.

Felseged a fejedelmi teljhatalommal kiadott octóber 20-diki császári diplomát, és febr. 26-diki patenst a nemzetnek előleges beleegyezése nélkül önhatalmával tetteleg Magyarországra is kiterjeszti, s alaptörvényeknek nevezve azokat, tőlünk is azt kívánja, hogy országgyűlési tanácskozásainkat s határozatainkat mindenben azokhoz alkalmazzuk.

Felseged Magyarországot is azon birodalmi tanácsnak hatalma alá rendeli, melyet fejedelmi teljhatalmával Magyarország tudta, s hozzájárulása nélkül felállított. — Az adó és katonasállítás meghatározásának, s általában a legfontosabb közügyek feletti törvényhozásnak jogát, melyet Magyarország mindig saját országgyűlésén gyakorlott, azon birodalmi tanácsra ruházta át, s nem kérdezve, nem várva a nemzet beleegyezését, egyenesen s határozottan oda utasítja az ország gyűlését, hogy a birodalmi tanácshoz haladék nélkül válaszszon és küldjön a pártensban meghatározott számú képviselőket.

Ezen legmagasabb rendelkezésekben teljesen

mellőztetik a sanctio pragmaticának azon feltétele, miszerint Magyarországot a fejedelem csak az országnak eddig alkotott, s ezután országgyűlésileg alkotandó törvényei szerint kormányozhatja, — s nem vétetik tekintetbe a törvény azon rendelete, hogy „Magyarország szabad ország, s kormányzatának egész törvényes alakzatára nézve független, semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs, hanem önállással és saját alkotmányával bir. — Felsőged ezen legmagasb rendeletek által ősi alkotmányunkat lényegében átalakítja, új törvényhozási rendszert, új alaptörvényeket octroyoz, s ekkép az összes törvényhozó hatalmat, mely a fejedelmet és nemzetet együtt s közösen illeti, egyedül maga gyakorolja.

Felsőged határozottan kijelenti, hogy szentesített törvényeinknek egy részét el nem ismeri, jövőre sem fogja elismerni, s azoknak elismerésére magát személyesen kötelezettnek se tartja; — s kijelenti azt is, hogy mindaddig, míg ezen törvényeket a császári diploma rendeletéhez képest újabban át nem vizsgáljuk, nem módosítjuk, s azoknak egy részét el nem töröljük, a koronázási hitlevél sem leendő országgyűlési tanácskozás alá vehető.

Felsőged az országgyűlésnek törvényszabta kiegészítését, mely nélkül törvények alkotásába s a királyi hitlevél feletti értekezletekbe jogosan nem bocsátkozhatunk, azon feltételhez kötötte, hogy a ki nem egészített országgyűlés előbb a császári diplomának és patensnek rendeleteit teljesítse, s ez által az ország alkotmányát lényegében alakítsa át, a már szentesített 1848-diki törvényeket azon diplomának és patensnek elveihöz alkalmazva, módosítsa s illetőleg törölje el, fontos közügyek felett újabb törvényeket készítsen, s tegye mindezt a meg nem hívottak távollétében, s azok törvényes jogainak sérelmével.

Felsőged kormánya jelenleg sem az alkotmányval egyezőleg kormányoz, a beligazgatásnak alkotmányyszerű organumai absolut hatalommal korlátolatnak eljárásukban, s azok mellett egyszersmind az absolut hatalom alkotmányellenes tisztviselői működnek; az ország gyűlésének minden befolyása nélkül megállapított direct és indirect súlyos adók követeltetnek s fegyveres erővel hajtának be; az ország

legfőbb kormányzata pedig sem alakjában, sem eljárásában nem törvényszerű.

Mi tehát, mint a nemzetnek képviselői, a legmélyebb tisztelettel, de egyszersmind azon őszinteséggel, melylyel Felsőgednek, a hazának, és önmagunknak tartozunk, kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy mi a sanctio pragmaticához s annak minden feltételeihez kivétel nélkül szorosán ragaszkodunk, semmit a mi azzal bármi részben ellenkezik, alkotmányszerűnek nem tekinthetünk, s el nem fogadhatunk.

Szorosán ragaszkodunk az ország alkotmányos önállásához, s ennél fogva az örökös tartományok irányában sem ismerünk el semmi más szorosabb kapcsolatot, mint a mi a sanctio pragmaticában van megállapítva.

El nem fogadhatjuk a múlt évi october 20-kán kiadott császári diplomának, s folyó évi február 26-kán kiadott patensnek Magyarországra nézve is szándékolt kiterjesztését, s azoknak tartalmát sem tanácskozásainkban alapul nem vehetjük, sem Magyarországra kötelezőknek el nem ismerhetjük.

Ünnepélyesen tiltakozunk az ellen is, hogy a birodalmi tanácsnak Magyarország felett bármi részben törvényhozási vagy rendelkezési hatalma lehessen, s kijelentjük: hogy mi abba képviselőket küldeni nem fogunk, s minden oly választásokat, mik az ország gyűlésén kívül e célra netalán történhetnének, valamint az ily választásoknak elfogadását is alkotmányunk megsértésének nyilvánítván, el nem ismerjük, hogy az ekkép választottak Magyarországot bármi tekintetben képviselhessék.

Miután Magyarország felett, s annak jogairól a törvényes királynak, s nemzetnek alkotmányszerűleg egyesült akaratán kívül senki jogosan nem rendelkezhetik: ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy a birodalmi tanácsnak Magyarországra s a kapcsolt részekre vonatkozó rendeleteit alkotmányelleneseknek, s érvényteleneknek kell tekintenünk, semmi terhet, semmi kötelezettséget, mit a birodalmi tanács megállapít, semmi kölcsönt, melynek fölvételét elhatározza, az állam vagyonának semmi eladását, mihez beleegyezését kimondja, Magyarországra nézve alkotmányszerűnek, s ennél fogva kötelezőnek el nem ismerünk, s kénytelenek leszünk azt minden időben ugy tekin-

teni, mint az ország beleegyezése nélkül jogtalanul történtet.

Kijelentjük, hogy a nemzetnek azon alkotmányos jogát, miszerint saját adója s katonasága felett mindig saját országgyűlésén rendelkezett, továbbra is sértetlenül akarjuk fenntartani, s annak a birodalmi tanácsra leendő átruházásába soha bele nem egyezünk.

Szorosan ragaszkodunk az ország azon alkotmányos jogához, miszerint a törvényhozó hatalom mind új törvények alkotására, mind a már szentesített törvényeknek magyarázására, módosítására vagy eltörlésére nézve a fejedelmet, s a törvényesen egybegyűlt országgyűlést illeti. Nem tekinthetjük tehát alkotmányosnak a törvényhozó hatalom egyoldalú gyakorlását, semmi octroyozást el nem fogadhatunk s el nem ismerhetjük azt, hogy a már szentesített törvények bármi részben egyoldalú hatalommal függesztethessenek, módosíthatassanak vagy eltörülthessenek. Ennélfogva ragaszkodunk az 1848-diki törvényekhez is egész terjedelmükben, s azokat mint alkotmányyszerűleg hozott, s királyi megerősítéssel tünepélyesen szentesített törvényeket teljesen jogérvényűeknek tartjuk.

Kijelentjük, hogy az országgyűlésnek törvény-szabta teljes kiegészítése előtt sem törvények alkotásába, sem a királyi hitlevél feletti értekezletbe nem bocsátkozhatunk.

Kijelentjük végre, hogy az ország jelenlegi kormányzatát, különösen a nem alkotmányos tisztviselőknek absolut hatalmu eljárását törvényelleneseknek s a hazai törvények súlya alá esőknek, a törvény ellen kivetett s behozott direct s indirect adókat s azoknak fegyveres erővel behajtását alkotmányellenesnek vagyunk kénytelenek tekinteni.

Fájdalommal látjuk, hogy Felsőged a legmagasabb királyi leirat által minden kölcsönös értekezletet lehetetlenné tett, s azoknak fonalát végkép megszakasztotta. A legmagasabb királyi leirat nem áll a magyar alkotmány alapján; hanem az absolut hatalommal kiadott, s alkotmányunk lényegével ellenkező császári diplomát és patenst főtörvényül tűzte ki; minket pedig a hon iránti köteleesség és képviselői állásunk s önmeggyőződésünk szorosan a magyar alkotmányhoz kötnek, mi csak annak alapján tanács-

kozhatunk. E két egymástól eltérő, sőt egymással
ellenkező irány ohajtott egyesülésre nem vezethet.
Nekünk az irányt legszentebb kötelességünk tűzte ki,
azt elhagynunk nem szabad. — Mély sajnálattal
mondjuk ki tehát, hogy a legmagasabb királyi leirat
olytán kénytelenek vagyunk mi is az országgyűlési
rtekezletek fonalát megszakasztottnak tekinteni.

Lehet, hogy nehéz idők következnek ismét ha-
zánkra; de a megszegett polgári kötelesség árán
szokat megváltanunk nem szabad. Az ország alkot-
mányos szabadsága nem oly sajátunk, melyről sza-
badon rendelkezhetnénk; hitűnkre bizta a nemzet
annak hű megőrzését, s mi felelősek vagyunk a haza,
s önlelkiismeretünk előtt. Ha tűrni kell, tűrni fog a
nemzet, hogy megmentse az utókornak azon alkotmá-
nyos szabadságot, melyet őseitől öröklött. — Tűrni
fog csüggedés nélkül, mint ősei türtek és szenvedtek,
hogy megvédhessék az ország jogait; mert a mit erő
és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse
ismét visszahozhatják; de miről a nemzet, félve a
szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszer-
zése mindig nehéz, s mindig kétséges. Tűrni fog a
nemzet, reménylve a szebb jövődöt, s bizva ügyé-
nek igazságában.

Kik egyébiránt mély tisztelettel vagyunk
Császári Királyi Főlségednek

legalázatosabb szolgálai:

**Magyarországnak országgyűlésileg
egybegyűlt képviselői.**

